

PAMÁTNÍK TŘÍ ODBOJŮ
v Lošanech

Michael Baroch

pohled na předprostor vstupu do památníku a na přilehlou vyhlídku

PAMÁTNÍK TŘÍ ODBOJŮ

v Lošanech

Michael Baroch
ateliér Hradečný–Hradečná

Fakulta architektury ČVUT v Praze,
letní semestr 2018

- vedoucí práce -

Ing. arch. Tomáš Hradečný
Ing. arch. Klára Hradečná

- konzultace -

doc. Ing. Daniela Bošová, Ph.D.
Ing. Zuzana Vyoralová, Ph.D.
doc. Ing. Karel Lorenz, CSc.
Dr. Ing. Petr Jůn

Zadání diplomové práce

Téma památníku tří odbojů reaguje na mimořádnou situaci, kdy celou moderní historii Československé i České republiky lze číst prostřednictvím osudů jedné selské rodiny a jejích souputníků.

Zadáním projektu je návrh obnovy statku jako místa uchování paměti připomínajícímu podmínky vzniku a života tří odbojů. Smyslem návrhu by mělo být vytvoření důstojného prostoru, který umožní seznámení mladé generace i veřejnosti s částí naší historie a zároveň prostředí podněcujícímu k vzdělávání a přemýšlení o významu pojmů jako je svoboda, vlastenectví, národní hrdost, identita, smrt...

▼ Zadání	4
▼ Předmluva	7
▼ Diplomní seminář	8
Příběh rodiny Mašínů	10
Širší vztahy	16
Historie místa	18
Současnost	20
Referenční stavby	24
▼ Teorie a Koncept	26
Teorie památníku	28
Koncept návrhu	30
Stavební program	36
▼ Návrh památníku	38
Situace širších vztahů	40
Situace celková	42
Půdorysy	46
Řezy	54
Pohledy	58
Vizualizace	62
Technické řešení	72
Konstrukční detail	74
▼ Texty závěrem	76
Reflexe	79
Doklady	80
Poděkování	82
Bibliografie	83

vyhlídka do otevřené krajiny v závěru stálé expozice

Předmluva

Jakkoliv se téma tvorby památníků může v dnešní post/digitální éře jevit jen velmi málo aktuálním. Opak je pravdou. Nacházet paralely v historických momentech, které pomáhaly utvářet naše moderní dějiny, je podle mého názoru, jedním ze způsobů, jak se jako společnost můžeme neustále vyvíjet k lepšímu. Bez ohledu na tempo naší doby...

Mým cílem je v naší konkrétní situaci navrhnout památník, jež by návštěvníkovi dokázal dostatečně silným způsobem vyložit příběh odbojových aktivit rodiny Mašínů v běhu 20. století. Památník, který by byl místem piety, úcty, vzpomínání ale i uvažováním nad odkazem odbojových ideálů a jejich reflexí do současnosti...

„Kdo nezná svou minulost, je odsouzen ji opakovat.“

— George Santayana

KOSTEL SV. JIŘÍ

OBECNÍ HŘBITOV

STŘEDOVĚKÁ VODNÍ TVRZ

STATEK RODINY MAŠÍNŮ

ZÁHUMENÍ CESTA

1699 – 1712

Matěj Mašín a Lidmila

Matěj ml. Jan Jakub Alžběta Anna Mária Magdaléna Katarína Jiří Lidmila

1712 – 1754

Matěj Mašín ml. a Alžběta (+ 1728)

Jiří Jan Katarína Eva Lidmila Magdaléna Martin Anna Alžběta Jakub

Matěj Mašín mladší a Lidmila

Rozina Václav Matěj Helena Tomáš Mariána Terézie

1754 – 1815

Václav Mašín a Anna (+ 1772)

Matěj Anna Katarína Matěj Lidmila Rozalia Marie Rozalia

Václav Mašín a Dorota Prokúpková (+ 1799)

Marie Barbora Václav Alžběta Jan Maria Magdalena Jozefa Veronika

1815 – 1835

Jan Mašín a Anna Miškovská

Marie Václav Anna Josefa Josef Jan Matej Josefa Antonín Antónia

1835 – 1886

Josef Mašín a Katarína Jedličková

František Marie Anna Adolf Julie Augustin Adolf Josef Josefa Aloisie Alois Aloisie Antonie Božena

1886 – 1953

Alois Mašín a Marie Zourková

Josef František Mašín

Rodina Mašínových za války v roce 1944. V popředí zleva Zdena Mašínová, babička Emma Nováková a Zdena Mašínová starší. Vzadu bratři Josef a Ctirad.⁽²⁾

Kořeny rodu Mašínů

Písemné záznamy o rodu Mašínů z Lošan můžeme v kronikách dohledat až do 17. století k Havlu Mašínovi, který je sedlákem v nedalekých Mančicích. Sedlák obhospodařoval pozemky a grunt, který měl od šlechty pronajatý. K tomu byl povinen splnit určitý počet hodin roboty na panské půdě. Vždy jeden ze synů zdědil grunt a musel vyplatit své sourozence. Ženy se díky věnu mohly provdat do jiného statku, muži byli dosazeni šlechtou na prázdný statek či domek. V období chudoby byli pak nuceni stát se děvečkami či nádeníky na cizím statku.

Po 30-ti leté válce je velká chudoba a plno statků zeje prázdnotou, šlechta přistoupí k nucenému převzání opuštěných statků. Tak je **Matěj Mašín** (syn Havla Mašína) dosazen na chalupu v Lošánkách po Pavlu Zlatohlávkovi, který nedbale platil vrchnosti. Jeden z Matějových synů Matěj Mašín ml. se ujímá selského gruntu v Lošanech, který přebírá od Mikuláše Lhotáka, jemuž byl grunt za špatné hospodaření odejat. Rodina Mašínů se tak dostává roku 1699 do domu čp. 1 v Lošanech, jež bude součástí života dalších generací rodiny až do dnešních dní...

Mládí Josefa Mašína

Narodil se jako jediný syn Aloisi Mašinovi a jeho ženě Marii. Valnou část svého dětství strávil na Lošan-
ském statku, kde ho ote přísným způsobem vychovával. Tři roky navštěvoval školu v Lošanech, poté chodil do Obecné
školy v Kolině. Následně nastoupil do Kutnohorské reálky, kterou dokončil roku 1912. Jeho otec je v té době již tři roky
po smrti. Matka se nikdy znovu neprovdá a žije hlavně pro svého jediného syna.

Jako jediný syn má převzít rodinný grunt a tak studuje Zemskou vyšší rolnickou školu v Roudnici. Roku
1915 je povolán na vojnu a po výcviku nastupuje k pěšímu pluku. Pluk je však rozpuštěn a Mašín nastupuje na
důstojnickou školu v Litoměřicích. Kvůli konfliktu s jedním z důstojníků je však Josef roku 1915 odvelen na východní
frontu.

1. Odboj – protirakouský

Vzhledem k nevelké loajalitě k rakouskému císařství po prvním konfliktu Mašín utíká a přidává se k rus-
kému vojsku. Dne 15. května 1916 je přijat do československé armády, jejíž cílem je obnova české státní samostat-
nosti s ruskou pomocí. Česká družina má za úkol vyzvědačskou činnost a dodává důležité informace o množství
vojáků, pozicích a výzbroji nepřítele ruským jednotkám.

Jejich činnost vede k nebezpečným akcím, kdy se plíží do blízkosti nepřátelských táborů, přestřihávají
ostnaté dráty před zákopy nebo v přestrojení obhlížejí nádraží, kde probíhá výsadka německých vojsk. Velkou šancí
být důležitou součástí vítězné armády dostává česká armáda roku 1917 v Bitvě u Zborova, kde ukazují své doved-
nosti v bojových situacích.

Brestlitevským mírem končí válka na východní frontě a vojáci se přes Vladivostok navracejí zpět domů.
Josef Mašín si odváží několik vyznamenání jak za hrdinské činy tak za výborné vojenské velení. Z těch negativních
zážitků můžeme zmínit především velice nebezpečný průstřel břicha, ze kterého se jako zázrakem velmi rychle
vyléčí.

ilustrační foto ruských legionářů z roku 1916 ⁽³⁾

*1896

1916

1920

Období první republiky

Po válce se Mašín na nějakou dobu stává sedlákem na matčině statku, avšak cítí, že jeho cílem a smyslem života je obrana jeho milovaného státu. Vrací se zpět do vojenské profese a dva roky studuje na dělostřelce v Českých Budějovicích, potom je převelen do kasáren v Olomouci.

Tam poznává svou snoubenku Zdenu Novákovou. Spolu mají tři děti Ctirada (*1930), Josefa (*1932), Zdeňku (*1933). Roku 1938 byl schválen návrh povýšení Mašína na plukovníka, avšak kvůli mobilizaci bylo udělení hodnosti přesunuto a Mašín jej získává až po válce in memoriam.

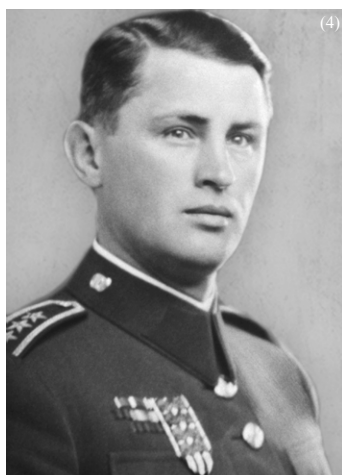
2. Odboj – protinacistický

Mašín posílá svou rodinu do bezpečnějších Lošan a sám se přesouvá, společně se svým plukem, k hranicím u Dačic. V důsledku Mnichovské dohody je však pohraničí postoupeno Německu a české vojsko se stahuje zpět do Prahy. Mašínovi je jasné, že Německu pohraničí stačit nebude a brzy obsadí celou republiku. Začíná tak plánovat opatření pro zpětné získání svobody.

První Mašínovou činností je získání zbraní a jejich ukrytí pro přípravu ozbrojené války. Tisknou informační letáky a časopisy. Množství odvážných odbojářů se zvyšuje a vzniká spousta odbojových skupin. Mašín vytváří skupinu ON spolu s Balabánem, Morávkem a Jarošem.

Odesílají zakódované zprávy do Londýna a organizují větší i menší atentátní útoky. Pomocí Ctibora Nováka (bratra Zdeny Novákové–Mašínové) vyhodili do povětří Berlínskou tlumočnickou centrálu. Dále se jim zdařilo umístit a nechat explodovat nálože na Berlínské Anthalské nádraží.

Gestapo po skupině aktivně pátralo všemi možnými prostředky i přes častou výměnu bytů a používání několika identit, bylo gestapo blíž a blíž. Až 19. března 1941 je Mašínův byt odhalen a po přestřelce je Josef Mašín zatčen. I přes kruté výslechy nic neprozradí a zoufalým gestapem je 30.6. 1942 spolu s dalšími odbojáři popraven na střešnici v Kobyliších.

generálmajor **Josef Mašín**
* 26.8. 1896 Lošany
† 30.6. 1942 Praha – Kobylišy

podplukovník **Václav Morávek**
* 8.8. 1904 Kolín
† 21.3. 1942 Praha – Prašný most

generálmajor **Josef Balabán**
* 5.6. 1894 Obory
† 3.10. 1941 Praha – Ruzyně

*1930–33

† 1942

období 1. Československé republiky

1939

2. sv. válka

3. Odboj – protikomunistický

Odbojová povaha se v dětech Josefa Mašína rodí už od mladého věku. Již během války, kdy je Ctiradovi 14 let a Josefovi 12 let, se pouštějí do nebezpečných akcí proti nacistům. Ukradnou například zbraně, které si ukryjí ve sklepech a po nocích trénují střelbu v blízkém lese. Jednou zase narazí na nákladní vlak, který převáží stíhačky. Na nádraží tajně rozbíjejí kontrolky a přesekávají hadičky. Podaří se jim také osvobodit ruského vojáka z německého zajetí a ukrývat ho doma až do konce války.

Za odbojové akce získávají 17. září 1946 medaile za chrabrost z rukou prezidenta Edvarda Beneše. Oba mají cíl stát se vojáky Československé armády. Ctirad (Radek) odmaturuje a dostává se na Pražskou techniku. Pepa již své maturitní vysvědčení nedostane z politických důvodů, jejich matka Zdena Mašínová vystupuje z komunistické strany po veřejné urážce svého manžela a celá rodina je zaškatulkována jako buržoázní nepřítel strany. Oba chlapci již začínají režim chápat a nenávidět, na vojenskou kariéru můžou oba zapomenout. Radek se přihlásí do kurzu partizánství, který pořádá komunistická strana pro případ svržení. Tímto výcvikem protikomunistický boj začíná.

První, co skupina potřebuje jsou zbraně. Společně se spolužákem Zbyňkem Janatou vykradou Vojenské muzeum, ale vystavené samopaly nejsou funkční. Rozhodnou se ukrást skutečné policejní zbraně. Hledají malou strážnici, kde v noci slouží pouze jeden strážník, los padne na Chlumec nad Cidlinou. Nemají vlastní dopravní prostředek, tak ukradnou po cestě taxík. V Chlumci se snaží strážníka obelstít a zneškodnit. Ten je však nedůvěřivý a celá akce se zvrhne. Strážník lest prohlédne a situace se obrátí, Pepa vytáhne pistoli a strážníka smrtelně postřelí. V tu chvíli se dají na útěk a zbraně nezískají.

Druhou akcí je stejný čin na stanici v Čelákovících, tady se povede zbraně získat, avšak ze strachu z odhalení, nenechají žádného svědka. Začínají chápat, že boj v komunistickém režimu je stále těžší a nic velkého nezmůžou. Rozhodnou se překročit hranice na západ a vrátit se zpět s podporou americké armády. Tato akce je však prozrazena kvůli záměru vzít s sebou amerického agenta. Oba bratři i jejich strýc Borek jsou zatčeni. Záměr dokážou Radkovi a je poslán na 2 roky do Jáchymovských dolů na smolinec. V cele v Bartolomějské a později v dolech poznává nemilosrdný systém, který tvrdě odpovídá na jakýkoliv druh odporu.

Za účelem osvobození Radka se Pepa rozhodne získat peníze pro podplacení hlídačů v dole. S pomocí Václava Švédy přepadne auto vezoucí výplaty do podniku Kovolís. Pokladník má však zbraň, strhne se bitka mezi ním a Pepou. Výsledkem je jeden výstřel a pokladník zabitý vlastní zbraní.

Z peněz pořídí dvě motorky určené pro záškodnickou činnost. V plánu mají bratři Mašínové spoustu útoků na režim od přepadení autobusu Stb, výbuch uranových dolů či vyhození do povětří vlaku vezoucího smolinec z Jáchymova do Černé nad Tisou. Avšak strach ve straně vytváří nová a nová opatření a akce je stále nemožnější uskutečnit. Pepa je opět zatčen za pomoc při útěku za hranice, soud se odehraje v Nymburku, kde i Stb respektuje činy pplk. Josefa Mašína, a tak se Pepa velice rychle dostává z vězení ven. Posledním počinem je sabotáž zemědělské výroby zapálením jednadvaceti stohů slámy, akce se nevydaří přesně podle plánu a skupina je odhalena hasičskou hlídkou. Po této události se smyčka kolem odbojové skupiny stahuje, navíc oběma bratrům hrozí nucené narukování do armády.

Cesta za svobodou

Je potřeba zmizet. S sebou vezmou členy odbojové skupiny, kterým hrozí v republice smrt, tak se na útěk spolu s nimi dostává Milan Paumer, Zbyněk Janata a Václav Švéda. Je noc z 3. na 4. října roku 1953. Přestup československé hranice do východního Německa proběhne hladce. Avšak dlouhá cesta Německem a nedostatečné vybavení je donutí ukrást auto, tato akce se jim stává osudnou a jsou prozrazeni. Od této chvíle začíná nelítostný boj, jehož následkem je několik mrtvých, zraněných a popravených. Zbyněk Janata a Václav Švéda jsou zatčeni a zbytek skupiny je nucen se skrývat a k hranicím postupují velmi pomalu. Tato cesta je obrovskou souhrou náhod a obezřetnosti skupiny, která je dovede až do západního Berlína.

Josef Mašín, mladší
* 8.3. 1932 Lošany

Členem protikomunistické odbojové skupiny.
Vojákem Special Forces Group v americké armádě.

Ctirad Mašín
* 11.8. 1930 Olomouc
† 3.8. 2011 Cleveland, USA

Členem protikomunistické odbojové skupiny.
Vojákem Special Forces Group v americké armádě.

Milan Paumer
* 7.4. 1931 Kolín
† 22.7. 2010 Praha

Členem protikomunistické odbojové skupiny.
Vojákem Special Forces Group v americké armádě.

Václav Švéda
* 26.4. 1921 Lošany
† 2.5. 1955 Praha - Pankrác

Člen skupiny bratří Mašínů při protikomunistickém odboji.

Zbyněk Janata
* 1.2. 1932 Poděbrady
† 2.5. 1955 Praha - Pankrác

Člen skupiny bratří Mašínů při protikomunistickém odboji.

plukovník **Ctibor Novák**
* 25.10. 1902 Praha
† 2.5. 1955 Praha - Pankrác

Voják v československé armádě za první republiky.
Spolupráce s protinacistickou odbojovou skupinou Tři králové.
Pomoc při útěku skupiny bratří Mašínů.

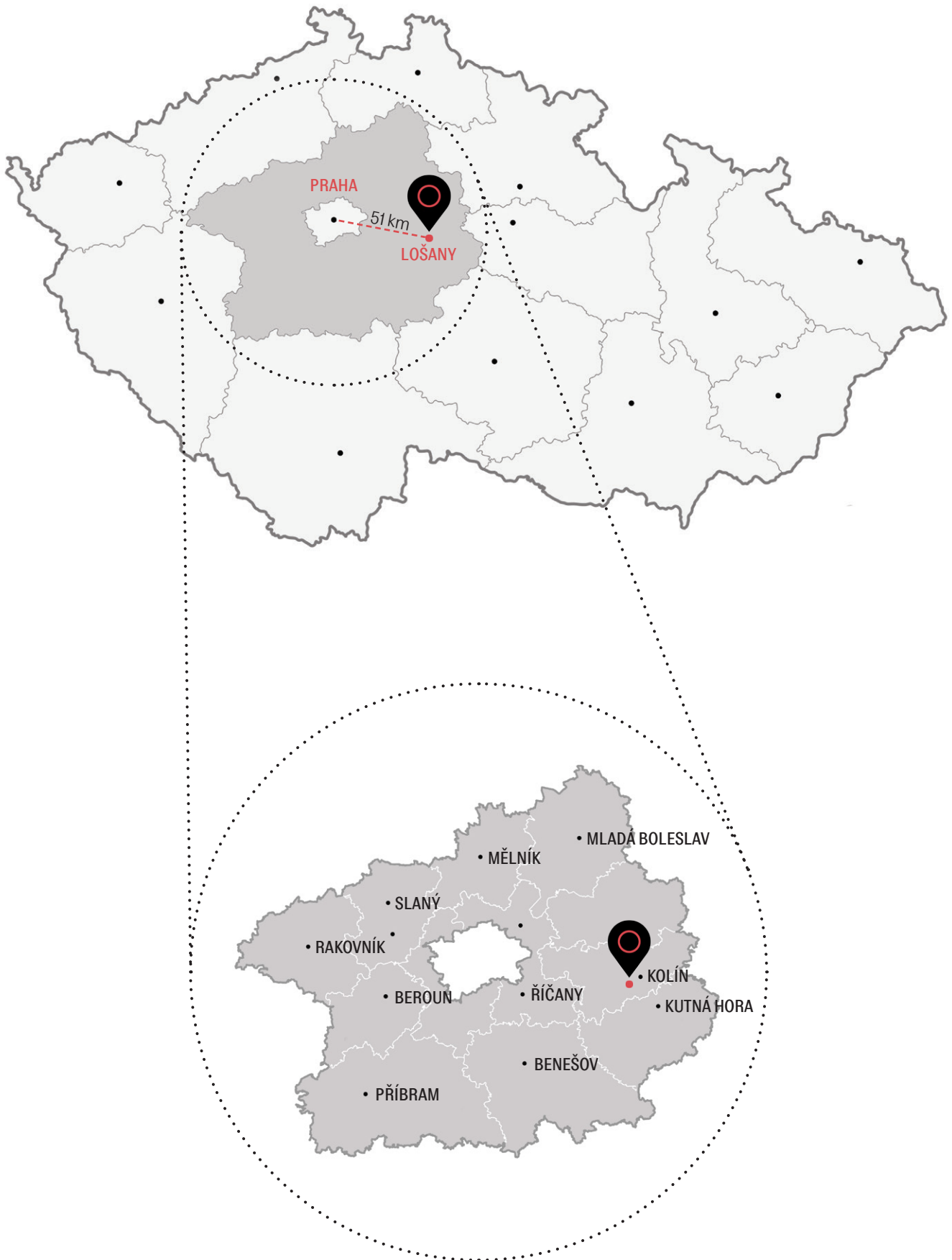
† 1953

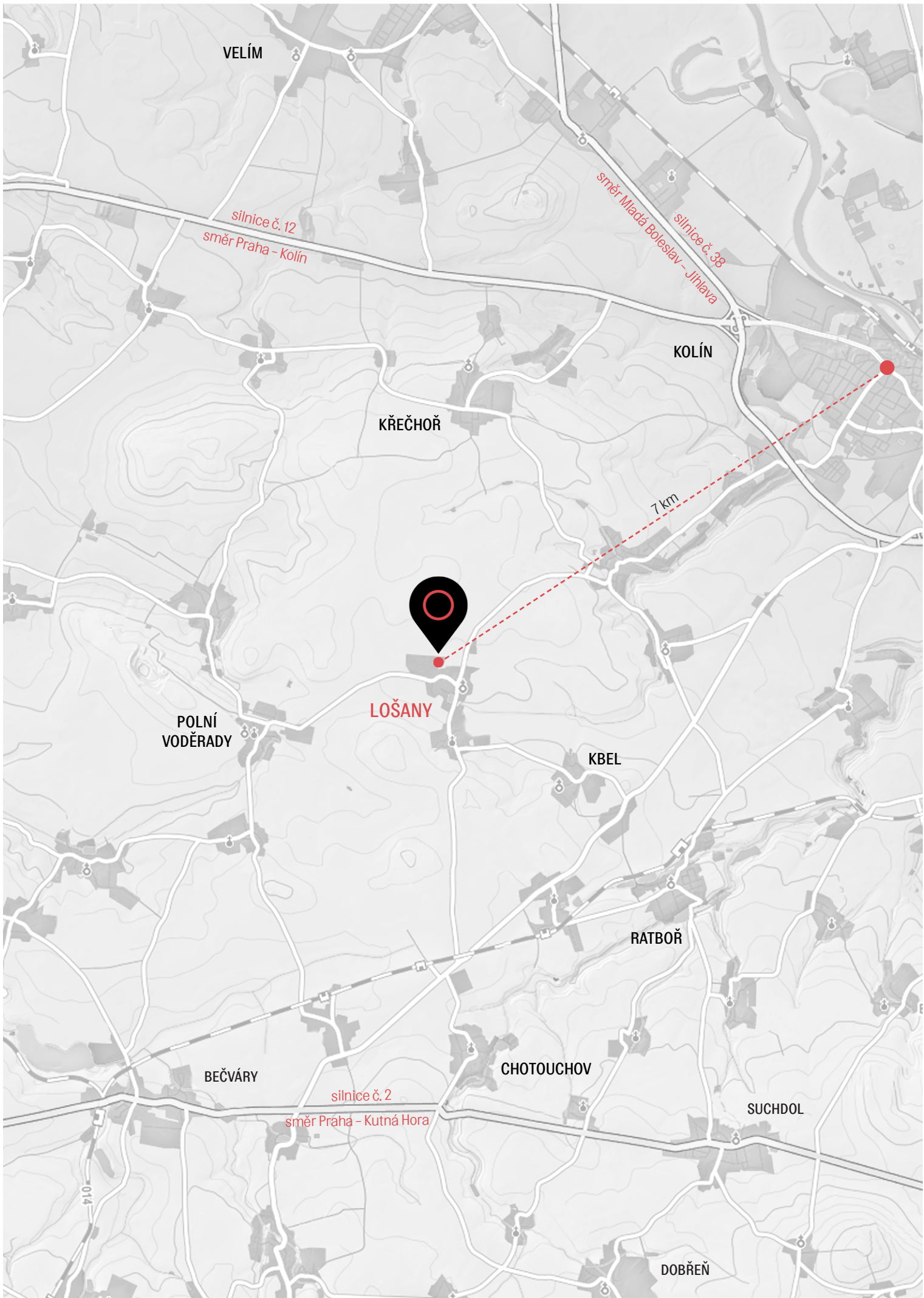
1989

1968

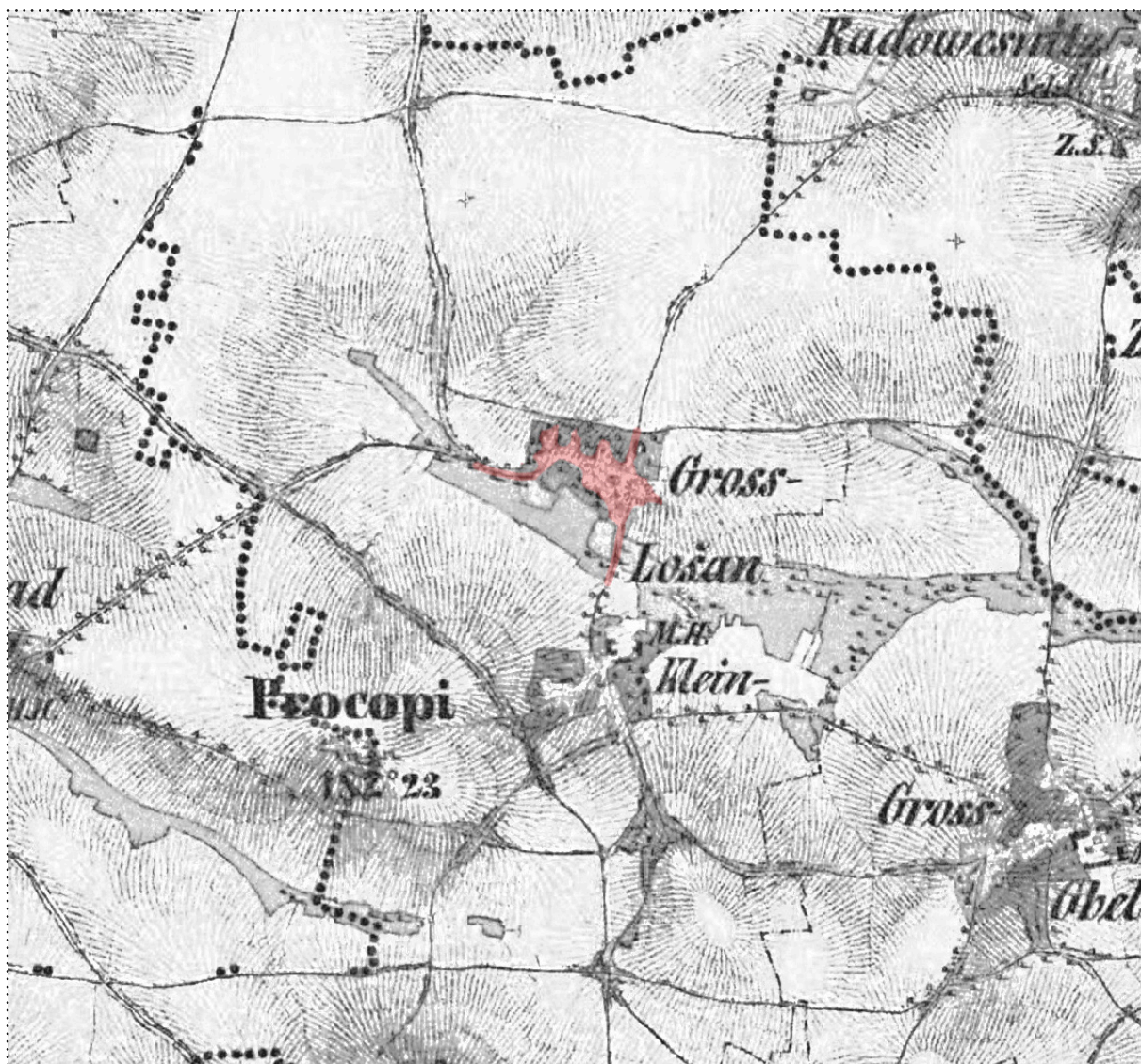
období totality v Československu

období totality v Československu

situace širších vztahů M 1:50 000

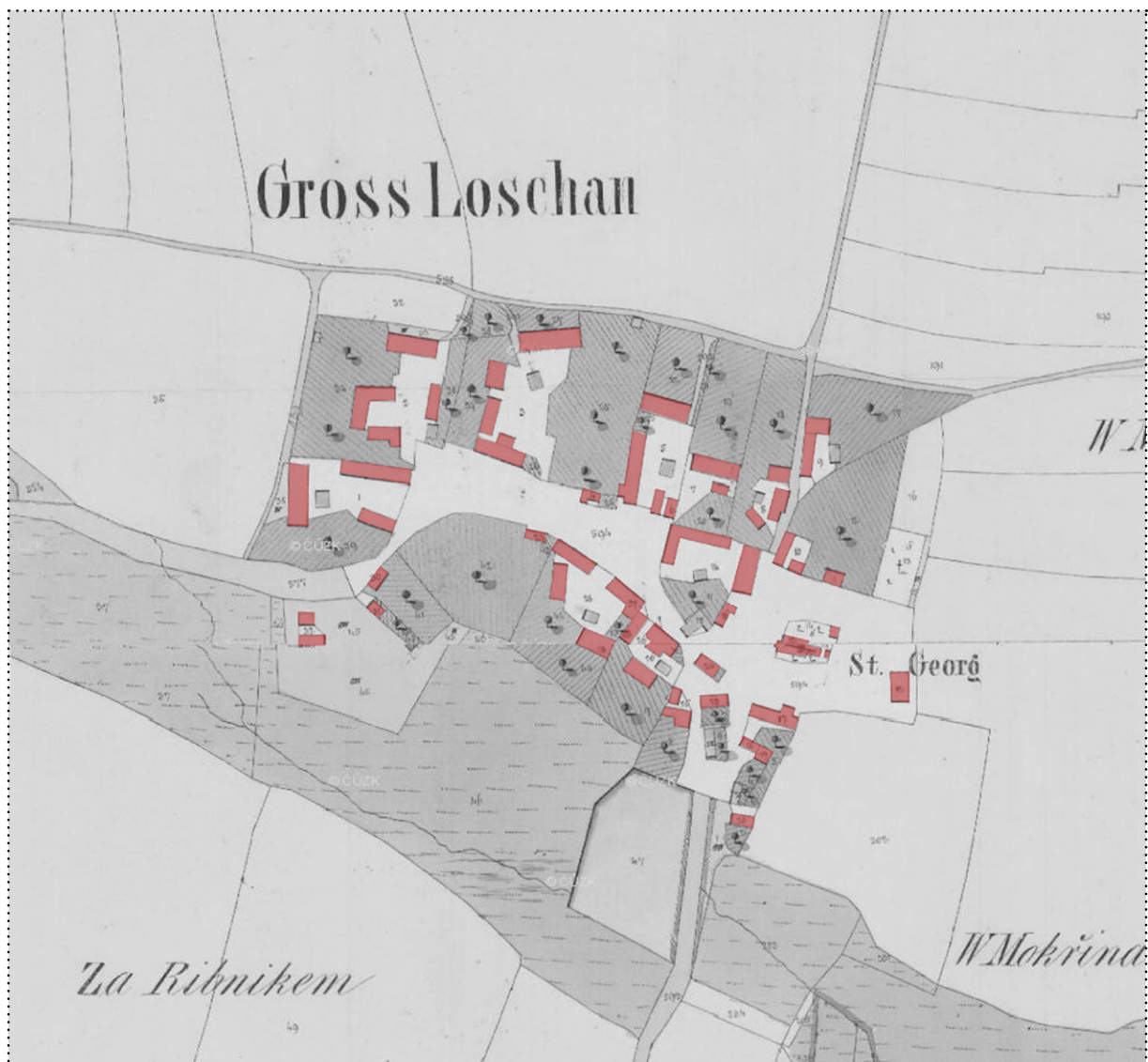
mapa rakouského státního archivu z roku 1834 ⁽¹³⁾

Krajina a sídlo

Dle archeologických nálezů je starší obecní část Lošanky, které se nacházejí na území osídleném již v mladší době kamenné. První písemná zmínka o obci Lošany pochází již z roku 1259.

Formování vztahu zastavěného prostředí a krajiny, jehož stopy ve veřejném prostoru můžeme pozorovat až do dnešních dní, začalo již na začátku 14. století, kdy jsou zde založeny dva poplužní dvory. O půl století později získává území rod Alderů, který zde nechává vystavět středověkou obytnu vodní tvrz, jejíž část zůstává i v současnosti významnou prvkem, který spoluutváří siluetu obce. Po nich Lošany převezme Jan Čabelický ze Soutnic, následně jeho syn Prokop, který rozdělí statek mezi poddané a roku 1513 je nucen kvůli dluhům Lošany prodat městu Kutná Hora.

Významnou historickou událostí, která měla význam i v nadregionální měřítku, je tzv. bitva u Křechoře (známá především jako bitva u Kolína), která proběhla v roce 1757 v okolí Lošan. Následkem této události zde byl zřízen armádní lazaret pro zraněné vojáky, jehož stavební stopy bychom bohužel na území obce hledali dnes už velmi těžko.

Lošany mezi lety 1824 – 1843, mapy stabilního katastru ⁽¹⁴⁾

Urbánní struktura obce

V mapách stabilního katastru z let 1824–1843 lze vyčíst, že v rámci rozdělení obecních pozemků jde o plužinu traťovou s obdélnou návší. Kolem tohoto centrálního prostoru se nacházelo 6 gruntů – statků, které obsahují zpravidla tři budovy, situované kolem vnitřního dvora.

Sedláci vlastnili několik menších polí, která se nacházela různě daleko a měla různé vlastnosti tak, aby měli sedláci rovnocenné podmínky pro hospodaření. Pole pak byla zpřístupněná polními cestami. Tento systém byl ideální pro trojpolní hospodaření, kdy se část osévala obilím, část luštěninami a část se nechávala ladem. Kromě statků jsou součástí vesnice také obydlí domkářů.

Na vyvýšenině východně od návsi se nachází původně gotický kostel sv. Jiří a u něj malý hřbitov. Vodní rezervoár je umístěn jižně od centra mezi vesnicemi Lošany a Lošánky, je napouštěn vodou z Pekelského potoka.

letecký snímek obce Lošany z roku 2015 ⁽¹⁾

Obec Lošany

Dnes jsou Lošany malou obcí se 336 obyvateli, jež spadá do okresu Kolín, od něhož jsou vzdáleny cca 7 km. Mezi nejvýznamější památky v obci patří neogotický kostel z konce 19. století, jež byl vystavěn Ing. Ludvíkem Láblerou na místě původního gotického kostela sv. Jiří, o kterém se můžeme poprvé dočíst již roku 1355 v písemné zmnince o zdejší faře. Na kostel navazuje menší hřbitov, kde můžeme najít náhrobky se jmény původních selských rodů, které tak vykreslují silný historický kontext místa.

Další dochovanou památkou je v obci věž středověké tvrze ze 14. století. Původně se jednalo o vodní tvrz, která byla obklopena vodními příkopy. Ty však spolu s ostatními objekty tvrze zanikly. Dnešní obecní úřad se nachází v budově původní obecné školy, která v letech 1947–1956 nesla v názvu jméno Josefa Mašína – “Obecná škola generála Josefa Mašína”. Tento název byl však v roce 1956 zakázán. V západní části obce se nachází zemědělská společnost, ta dnes obhospodařuje většinu pozemků při obci a v okolí.

alej vedoucí do krajiny v západní části obce

obecní autobusová zastávka

areál statku při pohledu ze záhumní cesty

kostel sv. Jiří v Lošanech, z roku 1896

pozůstatky bývalé vodní tvrže

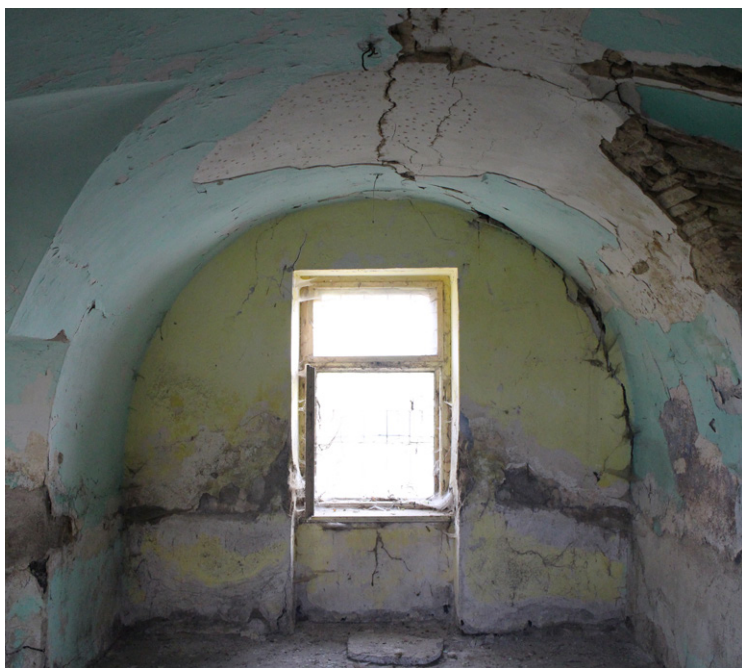
pohled na vstupní bránu statku čp. 1

pohled na krajinný horizont od vstupní brány

prostor mezi obytným stavením a stodolou

valená klenba v rodném domě

hospodářský objekt s lošanskou tvrzí v pozadí

severní část podkroví hospodářského objektu

prostory v přízemí hospodářského objektu

rodný dům Josefa Mašína staršího

Rodinný statek čp.1

Lošanský statek patřil rodině Mašíků od 17. století. V roce 1940 přepsal genmjr. Josef Mašík vlastnické právo svým třem dětem Ctiradovi, Josefovi a Zdeně Mašíkové, aby tak ochránil majetek před nacisty. Během vlády komunistické strany, byl však majetek v roce 1948 zestátněn, a tak je téměř 250 let trvající vlastnictví statku rodem Mašíků přerušeno. Majetek pak o 2 roky později připadne Jednotnému zemědělskému družstvu v Lošanech.

V roce 1989 vrátil stát v restitucích 2/8 majetku Zdeně Mašíkové. Od té doby se rodina Mašíků snaží získat statek do svého vlastnictví celý a zpochybnit smlouvu z roku 1940. To se 13. listopadu 2017 skutečně podařilo a soud uznal, že jejich otec podepsal smlouvu pod nátlakem.

Tento akt mohl opět otevřít dědické řízení. A tak po pěti letech soudního řízení patří 2/8 statku Zdeně a 6/8 Josefovi. Následným plánem rodiny je zdevastovanému statku vrátit život a vytvořit na jeho místě památník tří odbojů a pomník věnovaný genmjr. Josefu Mašíkovi.

Muzeum druhé světové války v Gdaňsku ⁽¹⁵⁾

místo: Polsko, Gdaňsk

identifikace: KWADRAT studio

typologie objektu: státní muzeum

rozpočet: 114 milionů euro

rok vzniku: 2004 – 2008

„Muzeum druhé světové války je postaveno na náměstí Waldysława Bartoszewskiho nedaleko historického centra města. Nachází se v symbolickém architektonickém prostoru, který je sám památným místem, dále 200 metrů od historické polské pošty v Gdaňsku a 3 km od břehu polostrova Wester-Platte, obě místa byla prvním terčem útoku na Polsko v září roku 1939.“

Porota soutěže označila návrh muzea za „nový symbol města Gdaňsku“, „novou ikonu“ a „sochařský design“. Daniel Libeskind, předseda poroty, ospravedlnil výběr projektu těmito slovy „Jde právě o použití jazyka architektury, vybraný projekt vypráví tragédii minulosti, vitalitu současnosti a předjímá obzory budoucnosti. Rostoucí, dynamická podoba upozorňuje na význam výstavy v podzemí a současně poskytuje panoramatickou vyhlídku na historickou část města.“

Památník Jana Palacha ve Všetatech ⁽¹⁶⁾

místo: Česká republika, Všetaty

identifikace: Zavoral Architekt

typologie objektu: památník (architektonická soutěž)

rozpočet: neuvedeno

rok vzniku: nerealizováno

„Být běžným občanem, naslouchat a jít s davem se neshoduje s postojem člověka, jakým je Jan Palach. Palachův vývoj a přemýšlení má pevné základy v rodině, studiu na gymnáziu a na fakultách v Praze. Velmi dobře vnímal danou dobu, se kterou nesouhlasil. Nespokojenost s poměry ho vedla k dlouhému hledání a zvažování cesty k probuzení okolí, společnosti.“

Touto cestou je i Památník. Rodný dům se mění v labyrint. Palachovou cestou z labyrintu bylo přeskocení bariéry ohně. I zde tento čin udává směr návštěvníkům, možnost přemýšlet a dostat se z labyrintu na světlo.“

Židovské muzeum v Berlíně ⁽¹⁷⁾

místo: Německo, Berlín
identifikace: Daniel Libeskind studio
typologie objektu: státní muzeum
rozpočet: 68 milionů euro
rok vzniku: 1993 – 1999

Berlínské židovské muzeum je jednou z budov, která neplní pouze svůj prioritní účel muzea, ale je založena na hlubokém myšlenkovém, spirituálním a duševním základě. Objekt se stává sám o sobě pomníkem. Symbolika čerpá z nejpohnutější kapitoly evropských dějin – genocidy židů za druhé světové války. Snaží se pochopit a zobrazit utrpení tisíců Berlínských židů, zahynuvších v koncentračních táborech.

Celá stavba svým významem značně přesahuje svůj účel. Návštěvník si zde sám, na základě svých pocitů, vytváří vlastní expozici. Volí si cestu, myšlenky, medituje nad osudy židů – Berlíňanů, kteří toho tolik dali svému městu po stránce intelektuální i ekonomické. Stává se protestem genocidy a násilí.

Památník druhé světové války v Hrabyni ⁽¹⁸⁾

místo: Česká republika, Hrabyně
identifikace: Stavoprojekt Ostrava
typologie objektu: ústřední památník
rozpočet: neuvedeno
rok vzniku: 1976 – 1980

Památník vznikl v 70. letech. Základní kámen ke stavbě památníku byl položen 29. dubna 1970 za účasti tehdejšího prezidenta Ludvíka Svobody. Stavba byla dokončena k 35. výročí osvobození ČSR v roce 1980, tehdy jako Památník Ostravské operace. Původně byla stavba místem piety, nikoliv muzejním objektem, protože samostatná expozice, která prezentovala ostravskou operaci, byla otevřena v zámku v Kravařích.

Během let se však spíše než symbolem osvobození stal památník chátrající ukázkou socialistického monumentalismu. V roce 2009 však došlo k výrazné rekonstrukci a rozšíření expozic památníku i o exponáty československých legií, československých letců v Anglii a Francii a další zajímavosti.

pohled do jednoho z prožitkových kamenů

červen 1941

Do bytu v domě ve druhém patře v ulici Pod Terebkou, dnešní Čiklova 19, v Praze-Nuslích (byl to ilegální byt Morávka), ze kterého se vysílalo, vpadlo gestapo. Mašín, který střelbou kryl ústup Morávka a radiisty Pejtána, poté, co vysílačku odložili na balkon v mezipatře, jednoho z gestapáků těžce zranil, ale sám, již zraněný, byl zatčen a umístěn do vězeňské nemocnice. Poté, co fyzicky napadl svou ostrahu byl přemístěn na Pankrác (tím byly zmařeny Morávkovy plány na Mašínovo osvobození). Mašín byl při výsleších mučen, ale ani on nic neprozradil, několikrát se bezvysledně pokusil o sebevraždu. Zemřel 30. června 1942 před popravčí četou na kobyliště střešní.

Teorie památníku

Jak navrhnout památník, který by pro budoucí společnost uchoval odkaz myšlenek, hodnot a cílů odbojových aktivit rodu Mašinů? Památník, který by byl ve vztahu k současné společnosti prostorem pro porozumění, empatie, vzdělávání a společenské dění? A který by se v neposlední řadě správným způsobem vyjádřil k osudům lidí, kteří během 20. století pomáhali bránit principy svobody a demokracie?

Pro správné zodpovězení těchto otázek je nutné důkladně pochopit archetypální podstatu památníku a jeho význam ve společnosti. Základní úlohou památníku se zdá být především uchování (konzervování) paměti na určité osoby či události a její následná reprodukce návštěvníkům. To vše ve spojitosti s konkrétním místem, které je s danou osobou či událostí přímo spjato. S tímto zjištěním tedy přichází požadavek na důkladné pochopení základních principů fenoménu paměti.

Z práce významného amerického filozofa Edward S. Caseyho můžeme vyčíst, že lidská paměť obsahuje čtyři základní vrstvy – paměť individuální, sociální, kolektivní a veřejnou. Individuální paměť je utvářena v každém člověku subjektivně. Jejím základem není pouze faktická základna vnímání okolního světa. Jde o komplexní proces ve kterém se mísí získané informace s kontextem, náladou, uvažováním či inteligencí každého jedince. O sociální paměť se jedná tehdy, je-li sdílená v určitém sociálním kruhu (rodina, kamarádi, kolegové) – v takovém případě je pak paměť ovlivněna naším vzájemným vztahem (např. zážitky z dovolené). Kolektivní paměť je naopak záležitostí skupiny lidí, jež k sobě mohou mít naprosto anonymní vztah ale jsou spojeni okruhem jejich společných zájmů či momentů, které jejich uvažování ovlivnily (např.). Poslední, a pro návrh památníku patrně nejdůležitější složkou je paměť veřejná. Všechny předešlé vrstvy do ní přispívají či z ní naopak čerpají – jde tedy o neustále rekonstruovanou skutečnost v daném okamžiku.

Mým cílem je navrhnout takový památník, který by svou architekturou dokázal podpořit utvoření a uchování kolektivní paměti a její následné předání do individuální paměti jednotlivých návštěvníků.

Jak pro základní koncept památníku, tak pro stabilitu veřejné paměti jsou důležitá místa, která jsou k dané události přímo vztažena. Prvním základním kamenem se tak stává **GENIUS LOCI** (paměť místa), který by měl být v rámci navrhovaných zásahů zachován. Nemělo by však jít o pouhé ohlížení se zpět v čase a o úzkostlivou obranu stop historie. Naopak. Pochopení historického kontextu a jeho citlivé využití pro budoucí funkci – se zdají být těmi správnými atributy.

Výrazným momentem při návrhu památníku je vtisknutí kolektivní paměti do vzpomínek návštěvníka. Pokud by se výsledným návrhem podařilo vytvořit velmi silnou vzpomínku v individuální paměti jednatelce je vysoce pravděpodobné, že se tyto čerstvě nabyté informace stanou kolektivně sdílené. Z těchto důvodů mi přijde zcela adekvátní pokusit se vytvořit v návštěvníkovi silný **PSYCHICKO-FYZICKÝ PROŽITEK**, který by výrazně podpořil utváření jeho individuální paměti. Tato velmi emotivní zkušenost by mohla dát vzniknout silné vazbě v každém z návštěvníků a díky tomu tak tuto paměť zafixovat.

Dalším důležitým aspektem památníku je dle mého názoru **SYMBOL**. Čistá, jasná a snadno zapamatovatelná forma, která propůjčuje výslednému řešení určitou míru abstrakce. Symbol, který se tak stává zástupcem významu. V mém návrhu se jí stává silueta přístavby. Jasně čitelná kontrastní forma, kterou si lze vykládat mnoha rozličnými způsoby. Její výraz a působení jsou však nepopíratelné.

V neposlední řadě vnímám jako velmi podstatný edukační význam navrhovaného řešení. Dějinné události 20. století (zvláště ty v jeho 2. polovině) bývají ve školních osnovách často jen okrajovou záležitostí, ačkoliv jejich dopad na utváření současného společenského prostředí je, dle mého mínění, daleko větší, než například paleolit. Proto by se měl památník Tří Odbojů stát místem otevřeným pro vzdělávání a být v úzké spolupráci s vzdělávacími ústavy napříč republikou.

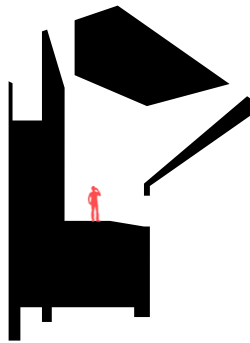
„Někdy si myslím, že jsme udělali velikou chybu, když jsme nechali o svobodě mluvit jen básníky a táborové řečníky. Básníci nedefinují věci moc přesně. A už vůbec nedefinují věci jasně táboroví řečníci. O svobodě jsme měli nechat mluvit učitele. Děti se měli učit o svobodě ve škole. Docela vědecky, tak, jako se učili číst a psát a počítat. A měl to být povinný předmět. Náramně povinný! Každý den! A měli jsme je učit, že svoboda není jenom takové to láska – páska a vlast – masť, že to není jenom básnické volání po křídlech. Měli jsme je učit, jaký je rozdíl mezi skutečnou svobodou a anarchií. Jak svobodu je vždycky třeba spojit s kázní. Jak každý může dělat, co chce jen, pokud při tom nešlape sousedovi na kuří oko. Jenže s lidma je těžko. Dovedou si věci vážit plně, jen když je na chvíli ztratili. To platí o svobodě, zrovna tak, jako o všem ostatním. Dokud vám někdo nestojí za zády a nepoloží vám revolver mezi lopatky a nediktuje vám, co máte psát a říkat a učit, tak nevíte opravdu, jaká je to velká věc, když směte psát a říkat a učit, čemu sám věříte.“

— Jan Werich, 1968; Přepis rozhovoru s Vladimírem Škutinou

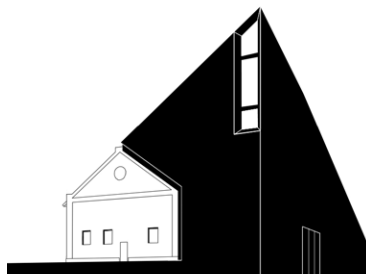
ZACHOVÁNÍ STÁVAJÍCÍCH OBJEKTŮ

paměť místa

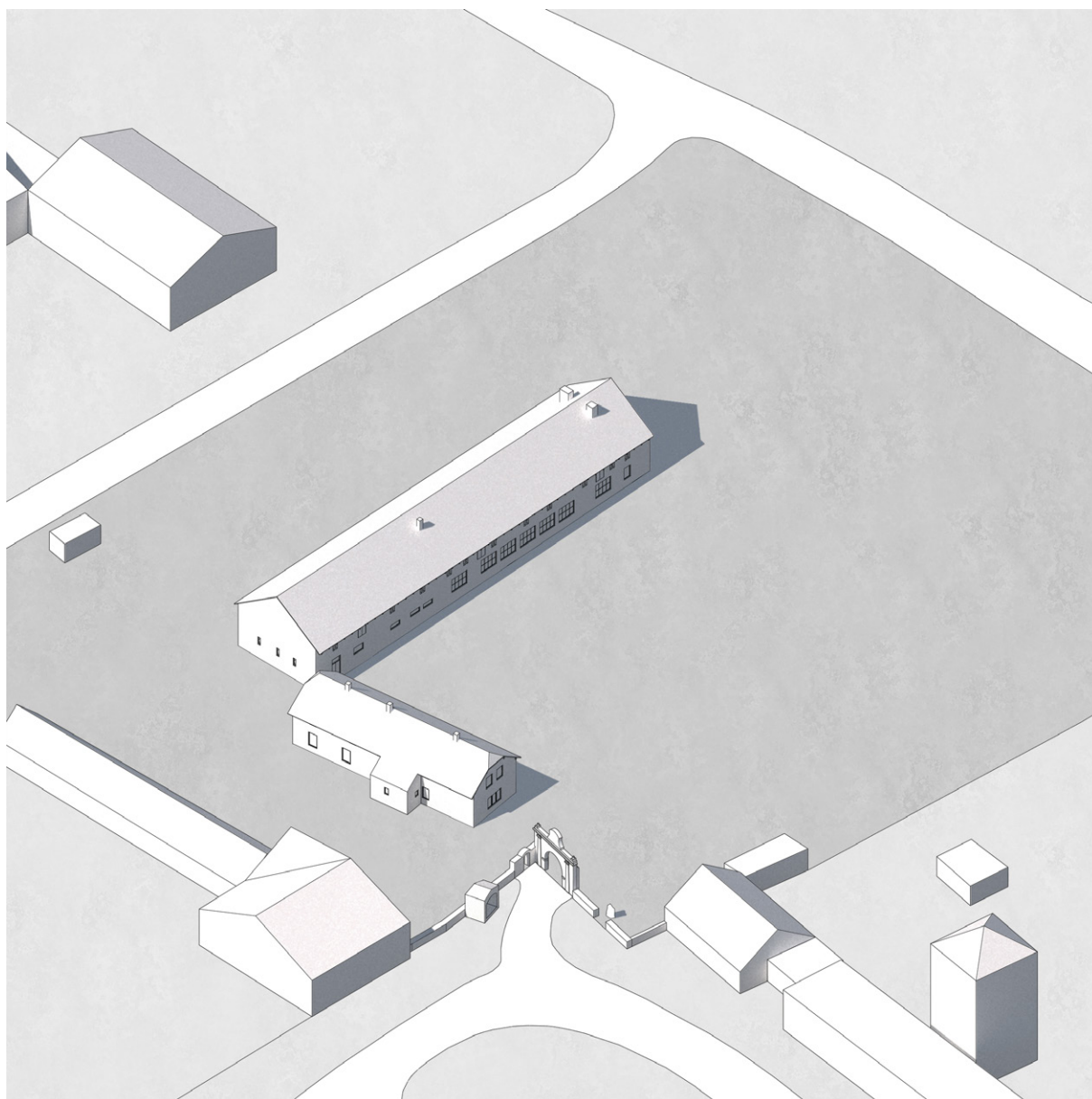
EMOCIONÁLNÍ PROŽITEK

kolektivní paměť

VÝRAZ PAMÁTNÍKU

symbol

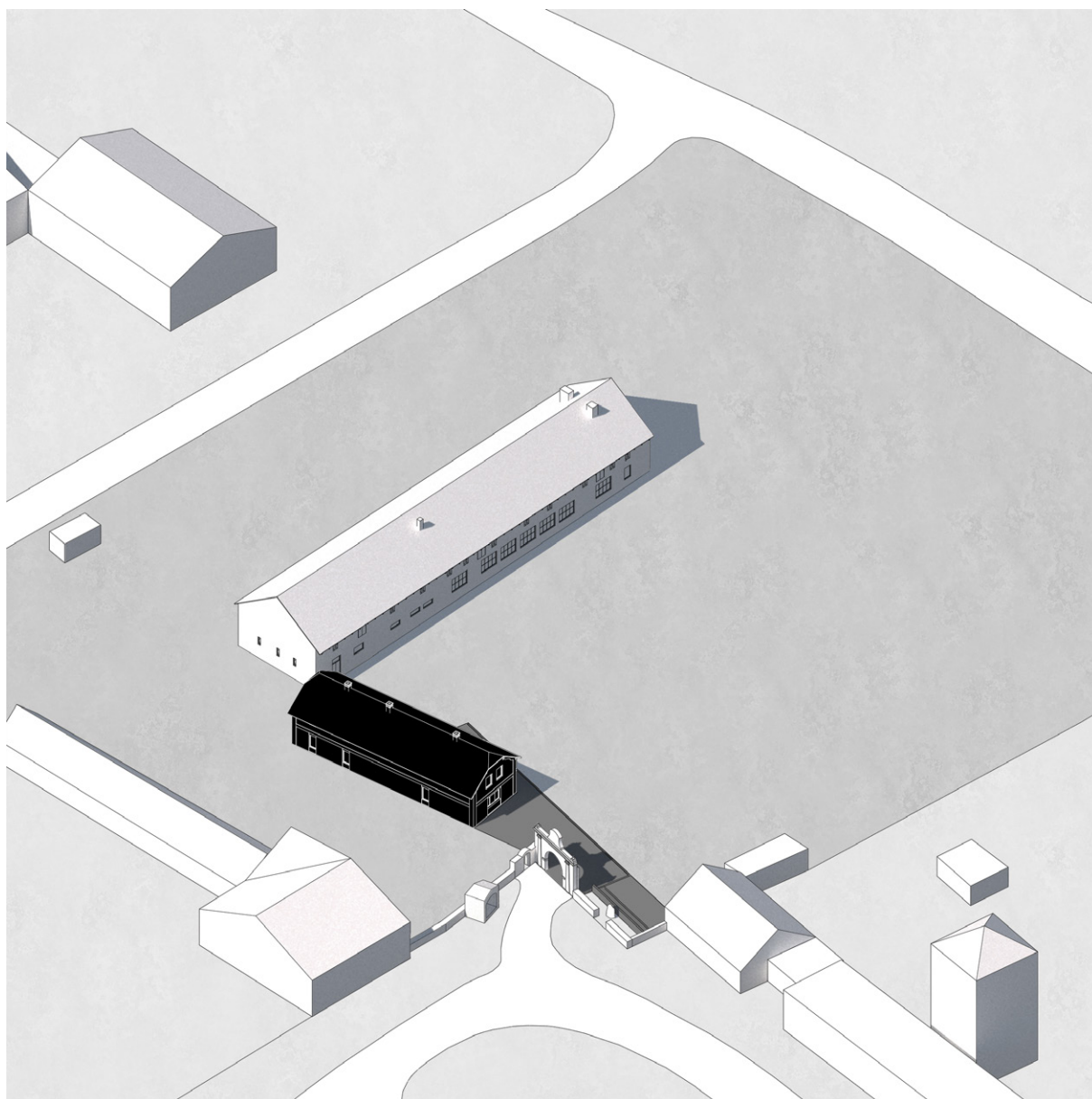

- SOUČASNÝ STAV -

Současný stav ani z daleka neodpovídá požadavkům na realizaci tak významného záměru, jakým památník Tří Odobří bezesporu je. Necitlivé stavební úpravy a téměř 70 let bez výrazné údržby si na obou stojících objektech vybraly svou daň.

Obytné stavení je v současnosti staticky stabilní nicméně jeho dílčí části budou muset projít částečnou sanací. Především konstrukce krovu, do které po několik let zatékalo a některé nosné prvky jsou tak napadeny plísní a houbami. Zděnné konstrukce jsou podmáčené a bude třeba počítat s jejich dlouhodobým vysoušením.

Hospodářský objekt je v poměrně solidním statickém stavu, Pro jeho budoucí využití k provozním účelům památníku bude však potřeba dílčích stavebních úprav.

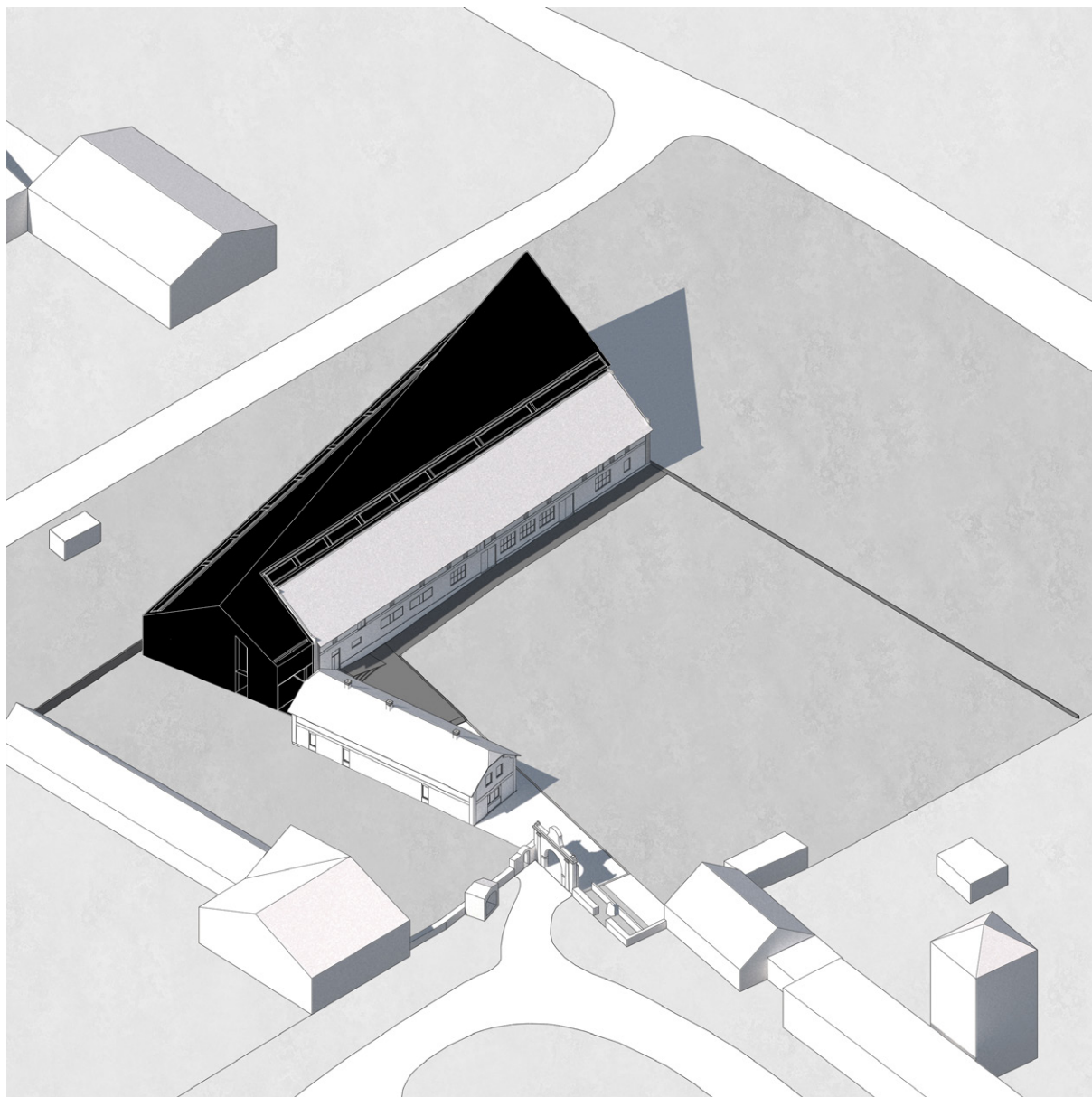

- OBNOVA RODNÉHO DOMU -

V první etapě dojde k obnově rodného domu generálmajora Josefa Mašína staršího (původního obytného stavení) do soudobé důstojné podoby. Navrhované konstrukční zásahy respektují stavebně-historický vývoj objektu s důrazem na zachování jeho nejhodnotnějších elementů – klenebných konstrukcí v západní části objektu. Orientace vstupu, kompozice okenních otvorů a členění fasády reflektují historický kontext ale využívají však soudobé výrazové prostředky.

V rámci celkové koncepce areálu bude objekt sloužit jako volně přístupný výstavní prostor, jež bude uvozovat hlavní expozici umístěnou v hospodářském objektu a jeho přístavbě.

Umístění dvou základních expozic
- KOŘENY RODU a PAMĚŤ ODBOJŮ -

- PAMÁTNÍK TŘÍ ODBOJŮ -

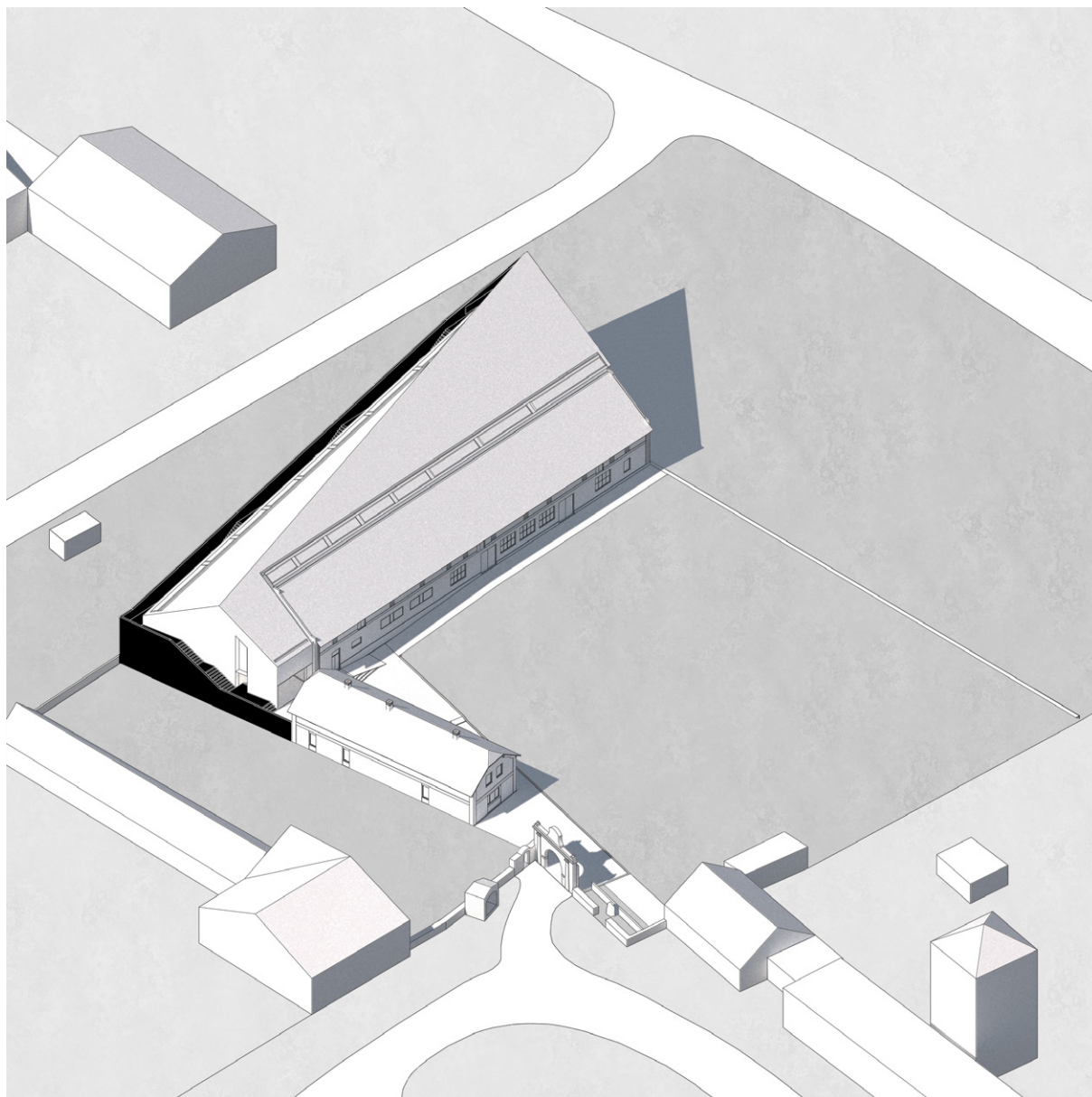
Přístavba památníku, která maximálně využívá prostorové kapacity nově rekonstruovaného hospodářského objektu a zároveň jej kontrastním způsobem rozvíjí. Společně tak vytvářejí výrazný symbolický prvek, který nachází své místo na siluetě obce Lošany a je patrný již z okolních horizontů.

Hmota památníku ostře graduje od vsi směrem do krajiny. Nově vzniklá forma se tak na jedné straně snaží nepůsobit přílišnou zátěž pro urbanistické vazby v místě. Na straně druhé tak vytváří výrazný vertikální prvek, který tvoří jasně čitelný obraz. Snadno rozpoznatelný i z dálky.

Hlavní vstup do objektu je záměrně umístěn v linii rodného domu, na jehož expozici přímo navazuje. Díky tomu nepůsobí nikterak majestátně ale je spíše tajemným doplněním celkového výrazu.

Umístění hlavní expozice.

- TŘI ODBOJE -

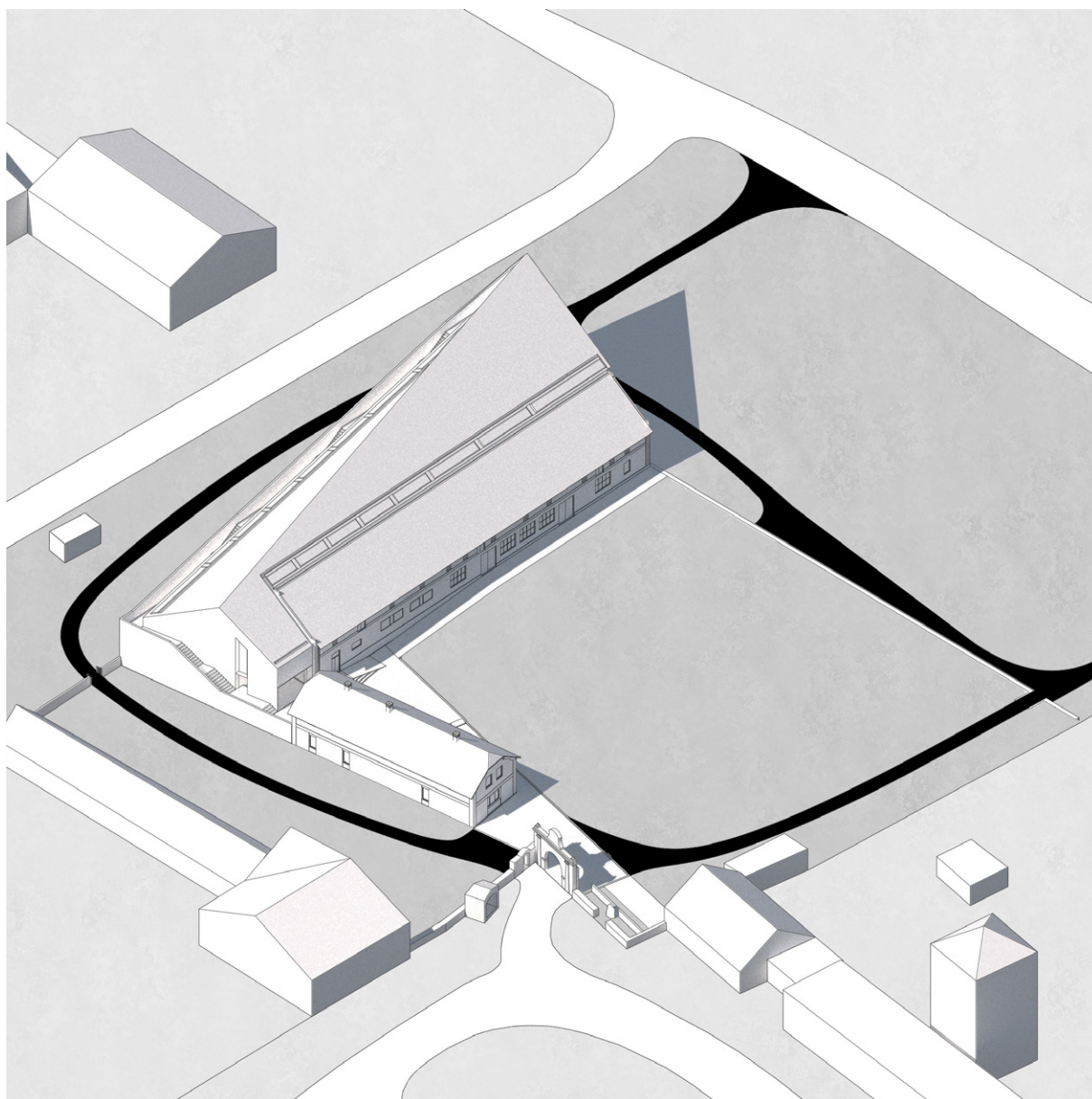

- VYHLÍDKA DO KRAJINY -

Vyhledka v sobě snoubí naučné prvky se symbolickým stoupáním za svobodu, které vrcholí kontemplačním prostorem v samotné špičce celého objektu. Její návrh je spolu s naučnou stezkou odrazem snahy o umístění citlivé doplňkové funkce, jež by do lokality přilákala více nahodilých návštěvníků a dostala tak památník do širšího společenského povědomí.

Stálá instalace.

- CESTA ZA SVOBODOU -

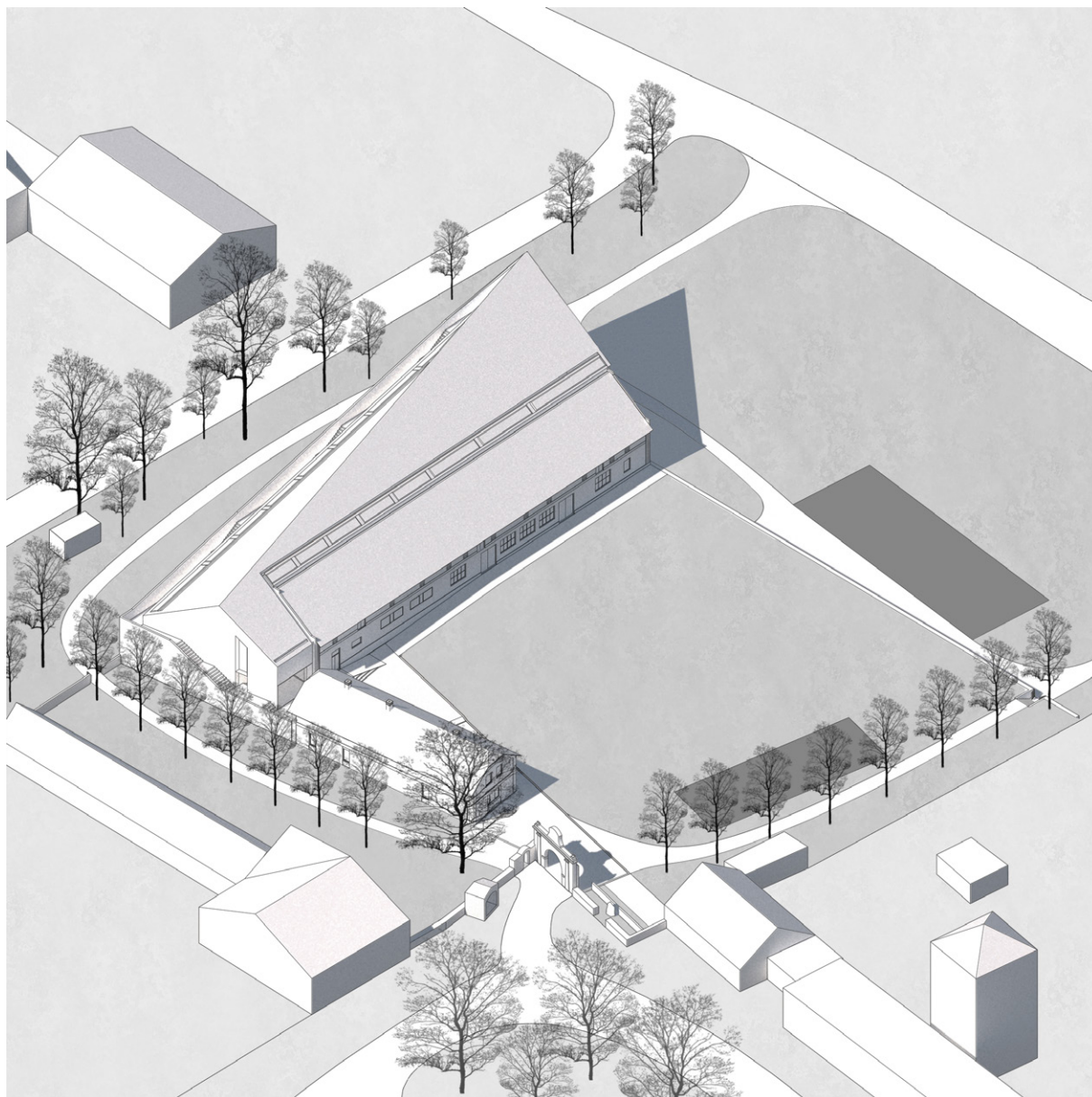

- NAUČNÁ STEZKA -

Významnou složkou návrhu je element naučné stezky, která propojuje památník s širším krajinným kontextem a zvyšuje tak potencionální návštěvnost areálu. Pěší cesty symbolicky obtékají památník, tak jako voda v řece obtéká kameny, a umožňují tak návštěvníkovi vnímat výraz objektu z mnoha rozličných perspektiv.

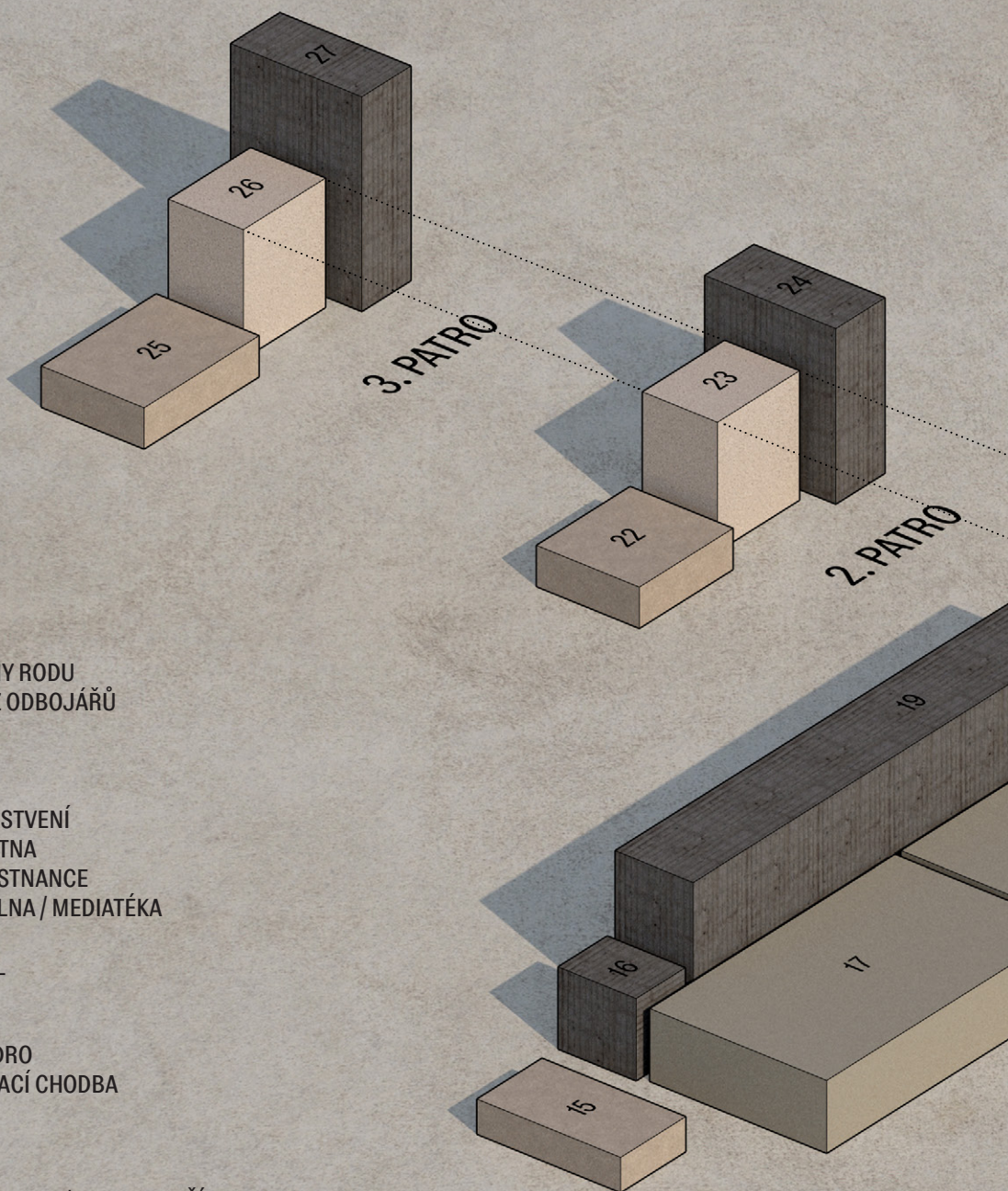
Tvorba krajinného prvku.

- NAUČNÁ STEZKA TŘÍ ODBOJŮ -

- KONCEPCE ZELENĚ -

Nedílnou součástí je pak koncepce zeleně, která podporuje výraz všech jednotlivých složek návrhu. Dvě aleje jasanů, které potvrzují směry pěších cest a zároveň jasně vymezují plochu dvora. Klín zeleně, který v západní části pozemku tvoří optickou hranici mezi památkem a přilehlým zemědělským areálem. A konečně dvě plochy půdokryvných rostlin, které symbolicky kopírují půdorysné stopy objektů, jež zanikly v průběhu 20. století.

- 01 EXPOZICE - KOŘENY RODU
- 02 EXPOZICE - ODKAZ ODBOJÁŘŮ

- 03 VSTUPNÍ HALA
- 04 RECEPCE
- 05 POSEZENÍ / OBČERSTVENÍ
- 06 NÁVŠTĚVNICKÁ ŠATNA
- 07 ZÁZEMÍ PRO ZAMĚSTNANCE
- 08 WORKSHOPOVÁ DÍLNA / MEDIATÉKA
- 09 TOALETY
- 10 PŘEDNÁŠKOVÝ SÁL
- 11 BYT SPRÁVCE
- 12 TECHNOLOGIE
- 13 KOMUNIKAČNÍ JÁDRO
- 14 GALERIE / SPOJOVACÍ CHODBA

- 15 PROMÍTACÍ SÁL
- 16 LIBRETO
- 17 EXPOZICE 1. A 2. ODOBJE / JOSEFA MAŠÍNA ST.
- 18 EXPOZICE 3. ODOBJE
- 19 KONTEMPLAČNÍ KAMENY
- 20 NÁVŠTĚVNICKÉ UBYTOVÁNÍ
- 21 VERTIKÁLNÍ KOMUNIKACE

- 22 EXPOZICE - CESTA ZA SVOBODOU
- 23 KOMUNIKAČNÍ JÁDRO
- 24 RETROSPEKTIVA

- 25 DOČASNÉ INSTALACE
- 26 KOMUNIKAČNÍ JÁDRO
- 27 KONTEMPLAČNÍ „KAPLE“ / VYHLÍDKA

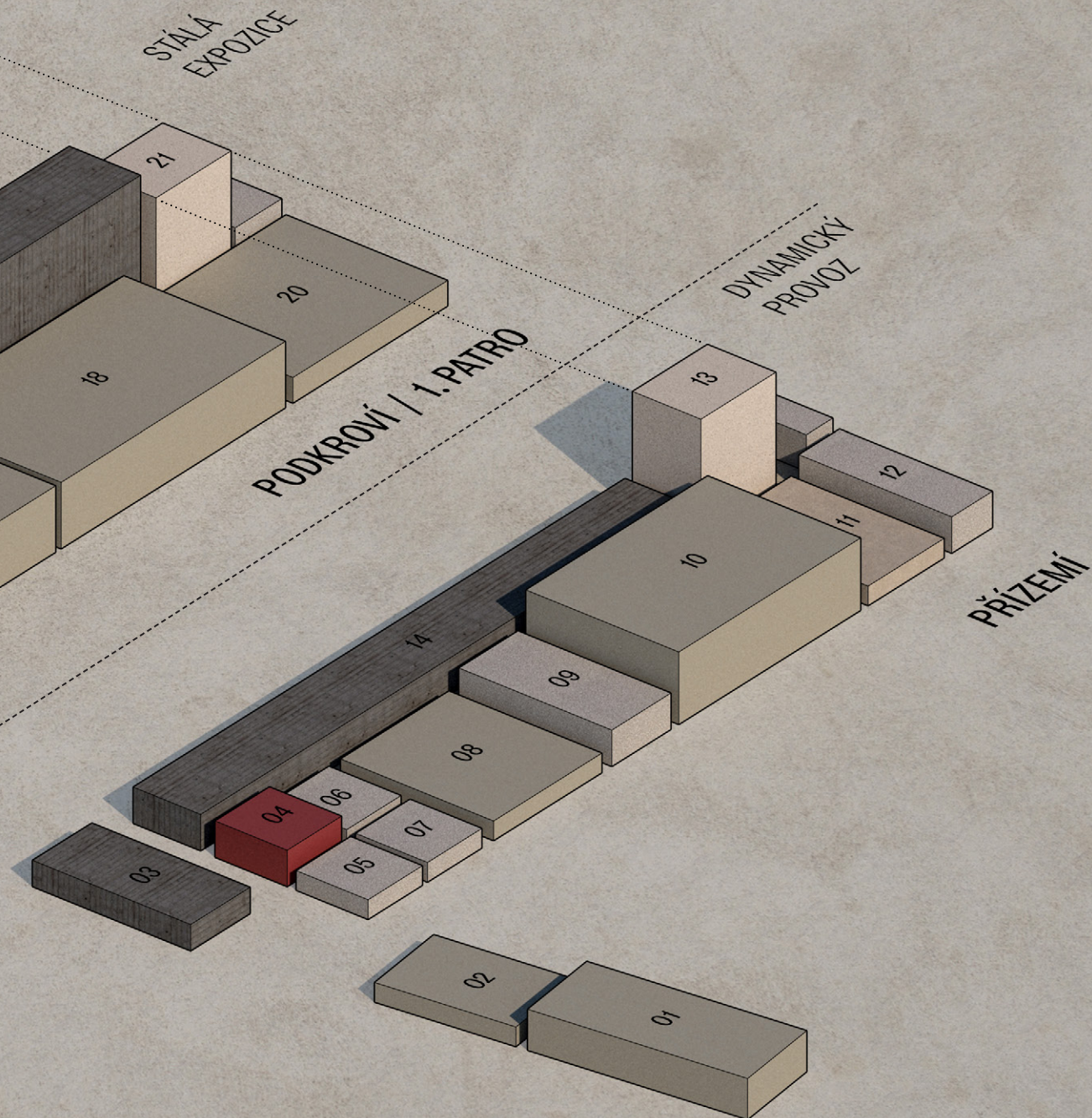
schéma konceptu stavebního programu

Celkové kapacity objektu

Celková hrubá podlažní plocha 2 215 m²
Obestavěný prostor novostavby 6 280 m³

Celková výstavní plocha 825,1 m²
z toho rodný dům 131,2 m²
z toho památník 693,9 m²

Kapacita přednáškového sálu 100 míst
Počet lůžek pro krátkodobé ubytování 6 lůžek

Návrh Památníku

nároží památníku při pohledu ze záhumenní cesty

Za Loukami

naučná stezka
TAJUPLNÁ MÍSTA PODLIPANSKA

▲
Na Kopách
332 m.n.m.

LIBODŘICE

U Borku

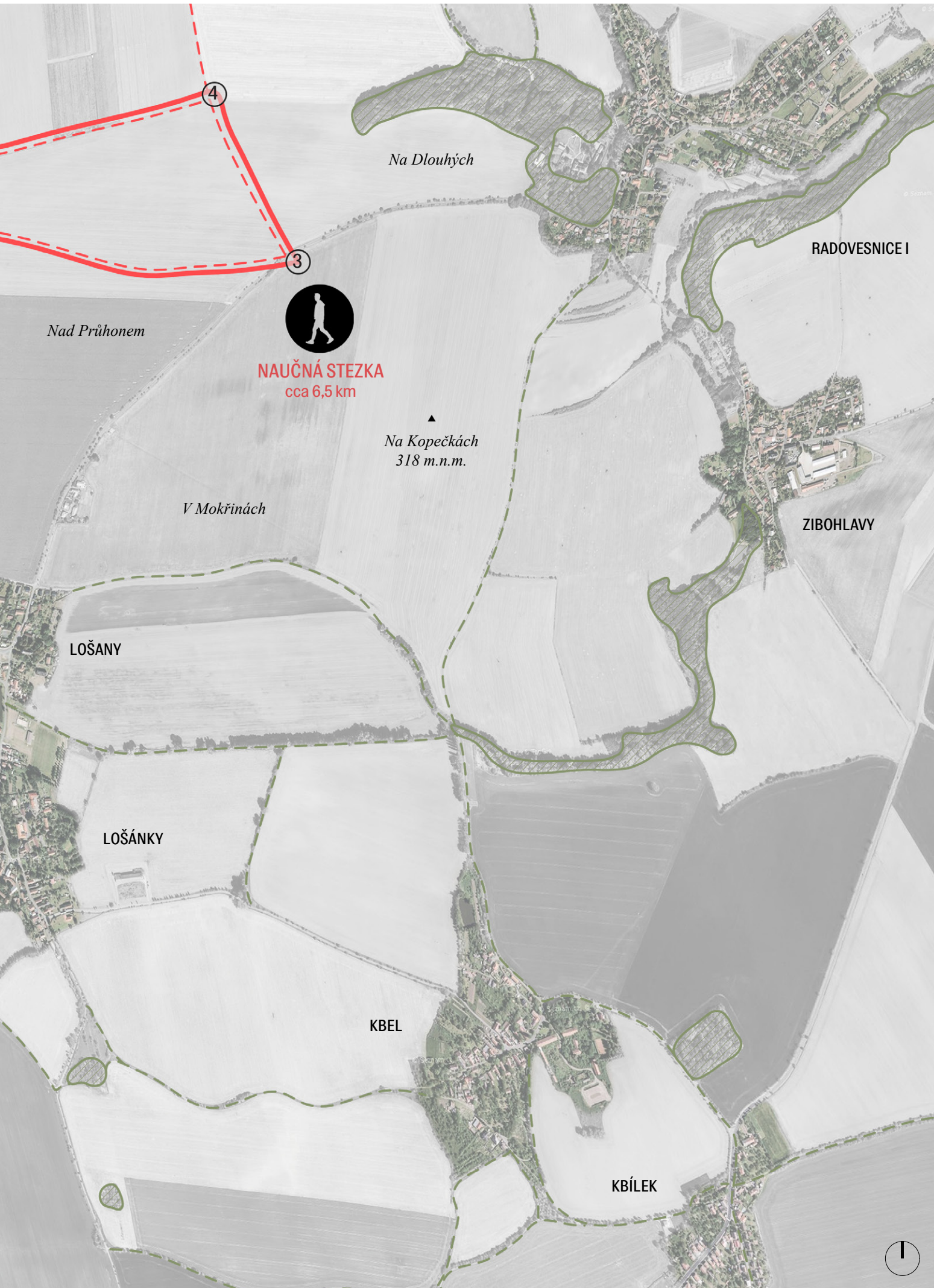
PAMÁTNÍK

POLNÍ
VODĚRADY

▲
U Prokopa
347 m.n.m.

MANČICE

návrh naučné stezky s napojením na krajinné prvky v okolí

Na Dlouhých

RADOVESNICE I

Nad Průhonem

NAUČNÁ STEZKA
cca 6,5 km

▲
Na Kopečkách
318 m.n.m.

V Mokřinách

ZIBOHLAVY

LOŠANY

LOŠÁNKY

KBEL

KBÍLEK

— — — stávající polní cesty - - - navrhované polní cesty - - - stávající naučné stezky — — — naučná stezka TŘÍ ODBOJŮ

situace celého areálu M 1:500

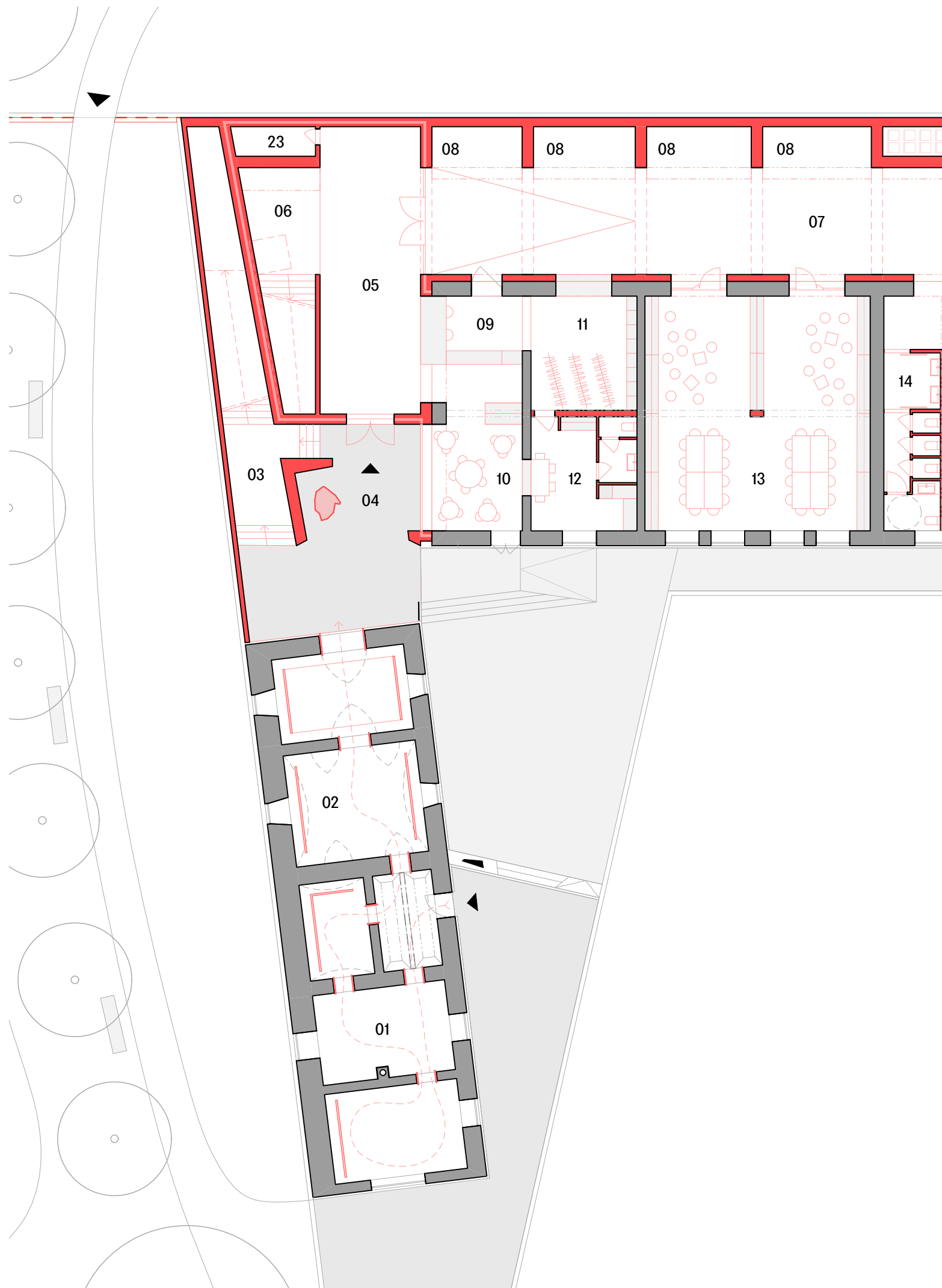
- 01 OBJEKT PAMÁTNÍKU
- 02 RODNÝ DŮM JOSEFA MAŠINA ST.
- 03 VSTUPNÍ BRÁNA
- 04 POMNÍK JOSEFA MAŠINA ST.
- 05 ÚPRAVA ZÁTIŠÍ POMÍNKU
- 06 PIAZZETTA
- 07 STOPY BÝVALÝCH STAVENÍ
- 08 RETENČNÍ JEZÍRKO
- 09 NÁVAZNOST NA KRAJINU

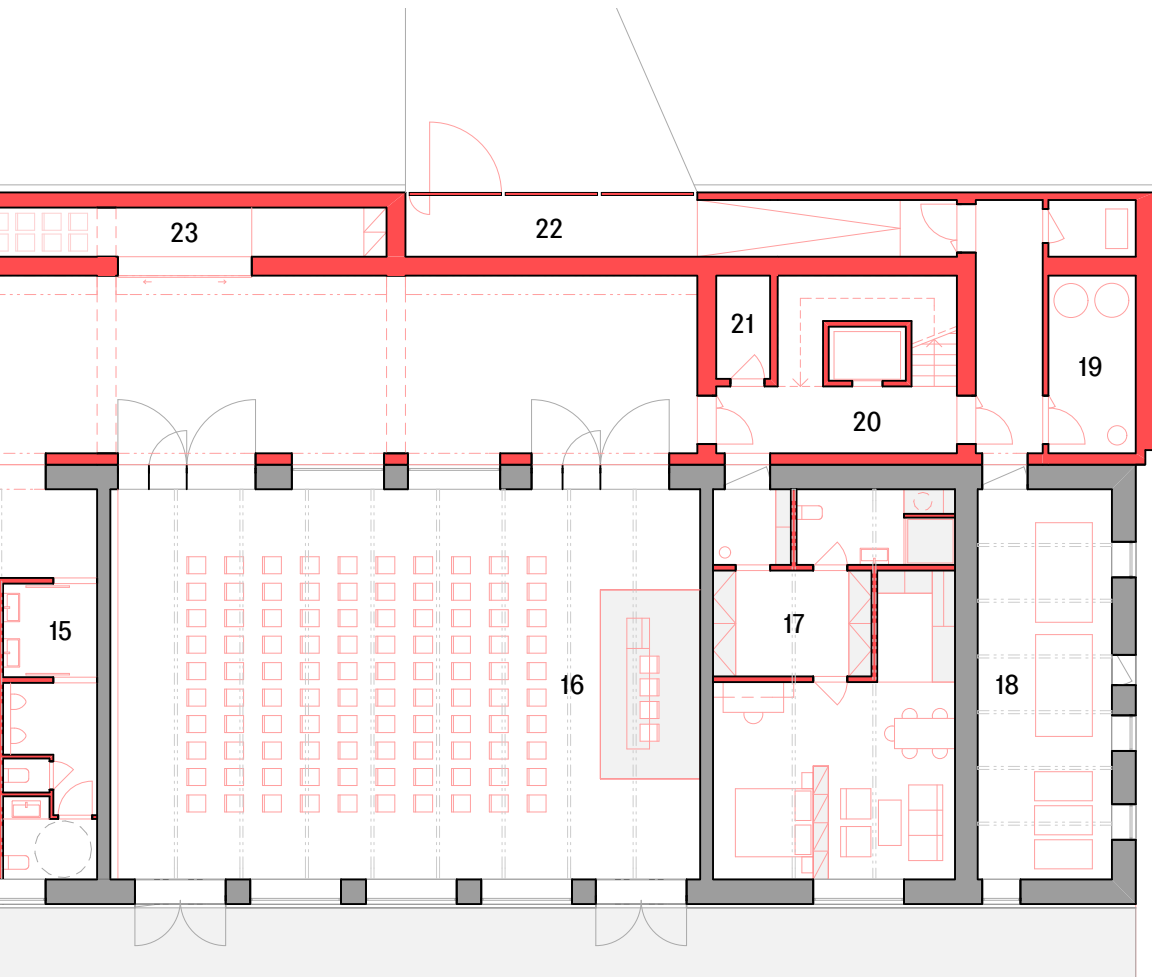

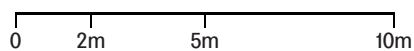
pohled na areál památníku při příchodu z naučné stezky

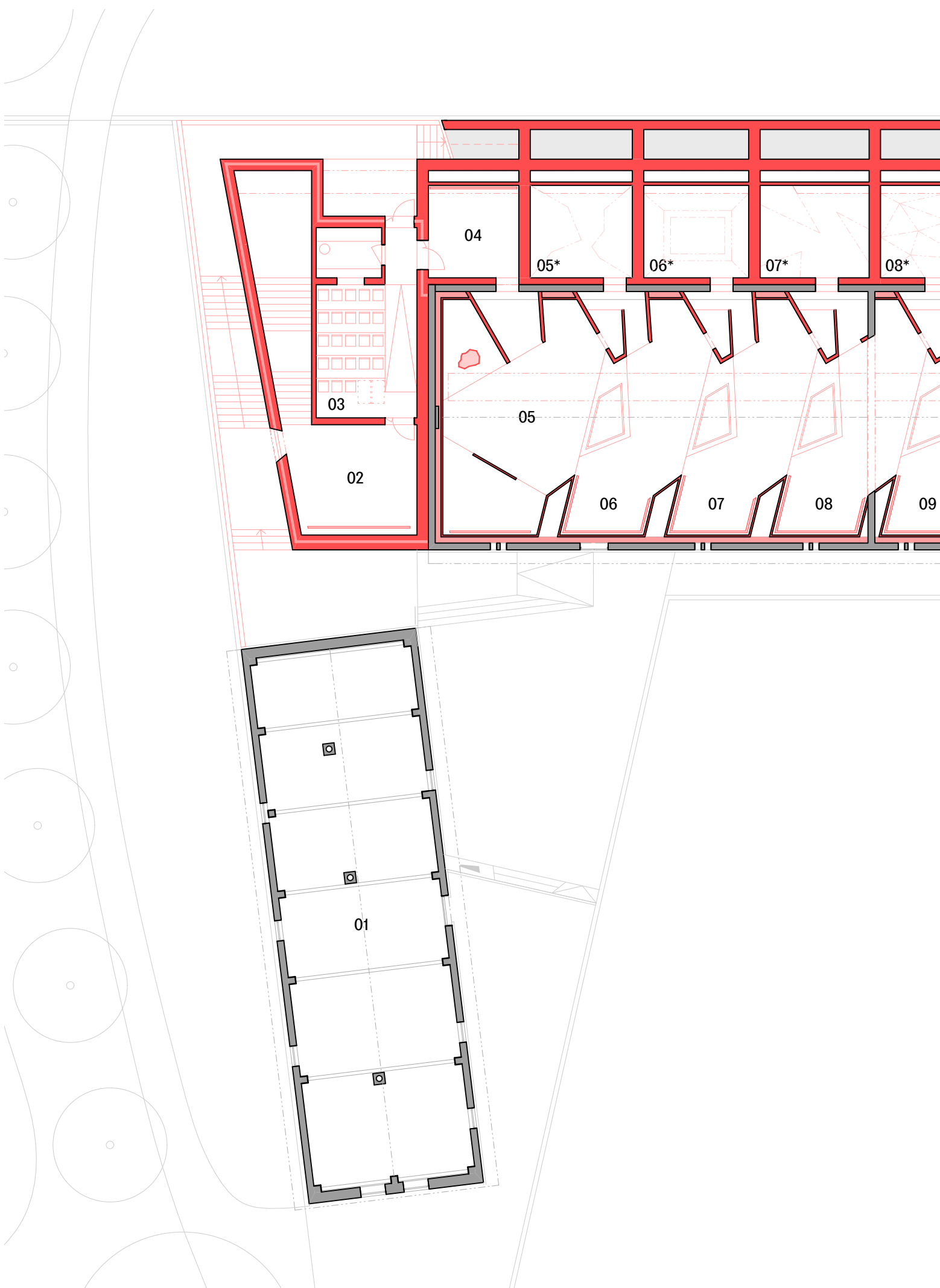

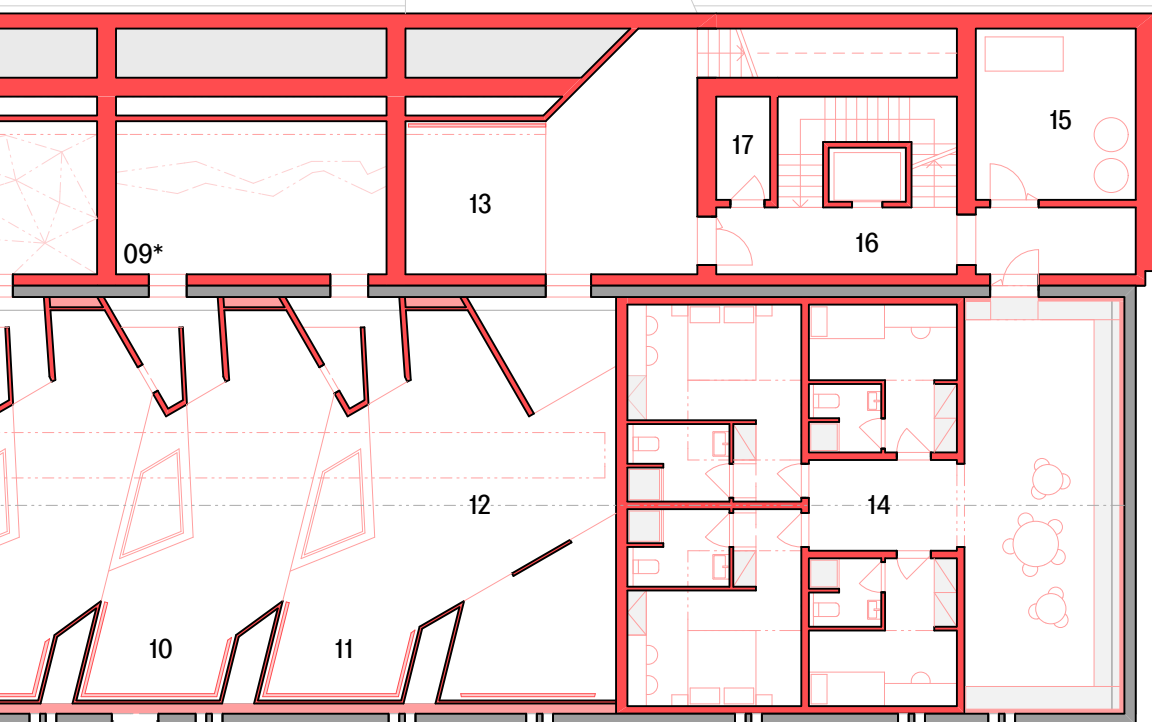

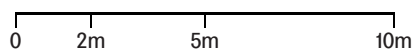
01	01	EXPOZICE - KOŘENY RODU	77,5 m ²
	02	EXPOZICE - ODKAZ ODBOJÁŘŮ	53,7 m ²
	03	PŘÍSTUP NA VYHLÍDKU	-
	04	VSTUP DO PAMÁTNÍKU	-
	05	VSTUPNÍ HALA	55,8 m ²
	06	PŘÍSTUP DO STÁLÉ EXPOZICE	14,9 m ²
	07	GALERIE / SPOJOVACÍ CHODBA	192,1 m ²
	08	NIKY PRO POTŘEBY VÝSTAV	34,8 m ²
	09	RECEPCE	21,0 m ²
	10	POSEZENÍ / OBČERSTVENÍ	19,8 m ²
	11	NÁVŠTĚVNICKÁ ŠATNA	23,4 m ²
	12	ZÁZEMÍ PRO ZAMĚSTNANCE	23,4 m ²
	13	WORKSHOPOVÁ DÍLNA / MEDIATÉKA	102,2 m ²
	14	TOALETY - DÁMY	20,4 m ²
	15	TOALETY - PÁNI	20,4 m ²
	16	PŘEDNÁŠKOVÝ SÁL	158,9 m ²
	17	BYT SPRÁVCE	66,0 m ²
	18	TECHNOLOGIE	36,6 m ²
	19	SERVIS A ODPADY	10,8 m ²
	20	KOMUNIKAČNÍ JÁDRO	25,2 m ²
	21	ÚKLID/ INSTALACE	3,9 m ²
	22	EVAKUAČNÍ VÝCHOD	14,8 m ²
	23	SKLADY	21,4 m ²

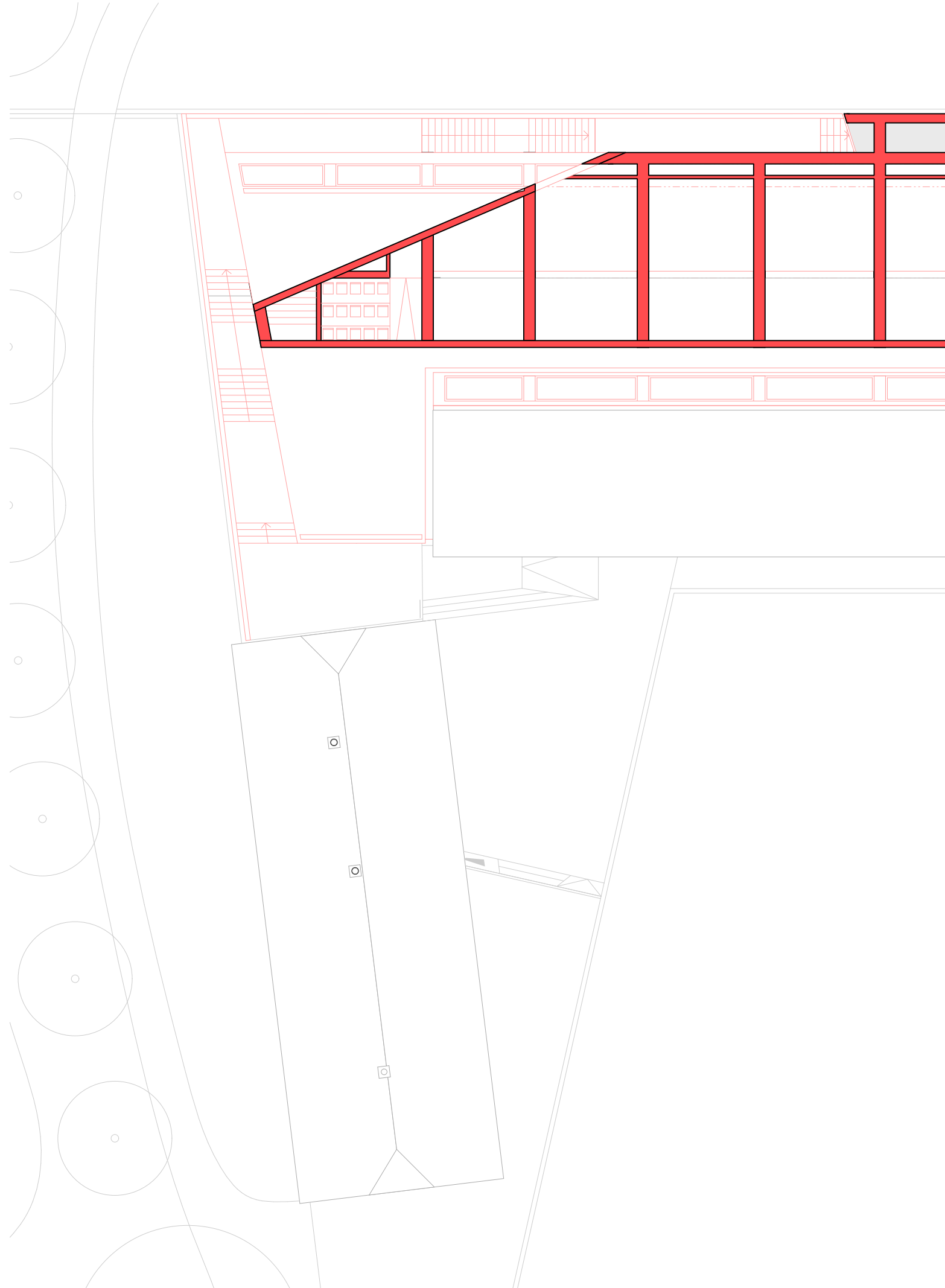

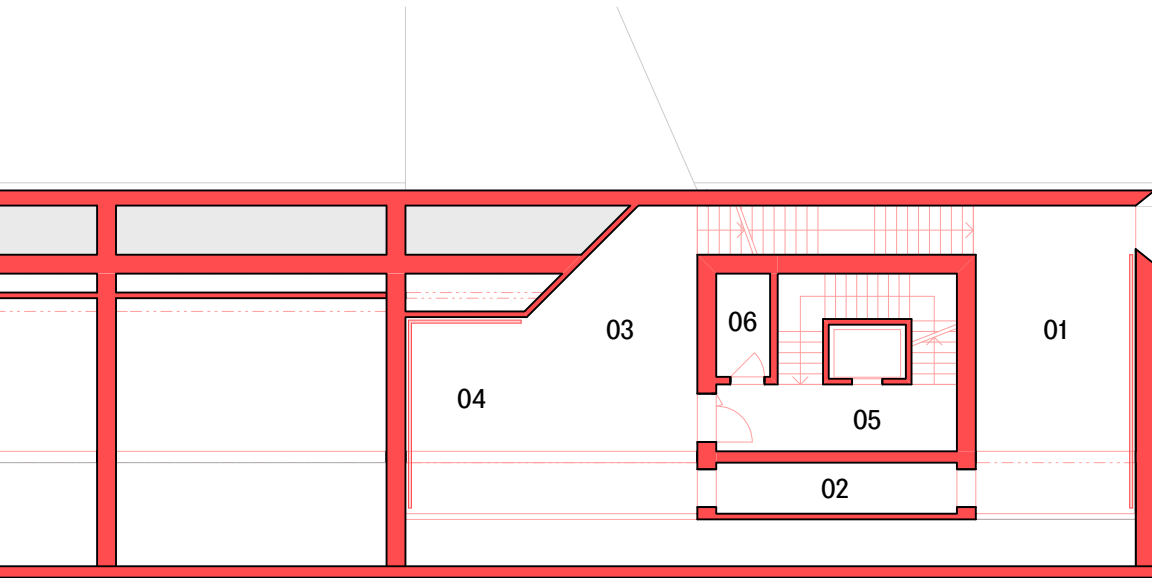

02	01	KROV RODNÉHO DOMU	-
	02	INTRO VÝSTAVY	26,7 m ²
	03	PROMÍTACÍ SÁL	36,8 m ²
	04	LIBRETO	16,0 m ²
	05	POČÁTKY ODBOJOVÝCH MYŠLENEK	62,0 m ²
	06	JOSEF MAŠÍN V RUSKÝCH LEGIÍCH	58,3 m ²
	07	TŘI KRÁLOVÉ V DRUHÉM ODBOJI	62,0 m ²
	08	KONEC ČESTY	69,5 m ²
	09	VZNIK TŘETÍHO ODBOJE	76,4 m ²
	10	SITUACE TOTALITNÍ SPOLEČNOSTI	40,2 m ²
	11	ODBOJOVÉ AKTIVITY BRATŘÍ MAŠÍNŮ	45,4 m ²
	12	PŘÍPRAVY ODCHODU Z ČSR	71,1 m ²
	13	POČÁTEK CESTY ZA SVOBODOU	37,8 m ²
		<hr/>	
		538,7 m ²	
	14	NÁVŠTĚVNICKÉ UBYTOVÁNÍ	139,6 m ²
	15	TECHNOLOGIE	19,2 m ²
	16	KOMUNIKAČNÍ JÁDRO	25,2 m ²
	17	ÚKLID/ INSTALACE	3,9 m ²

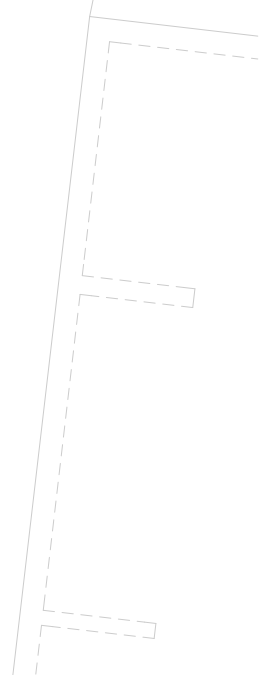
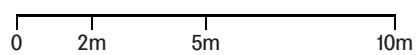

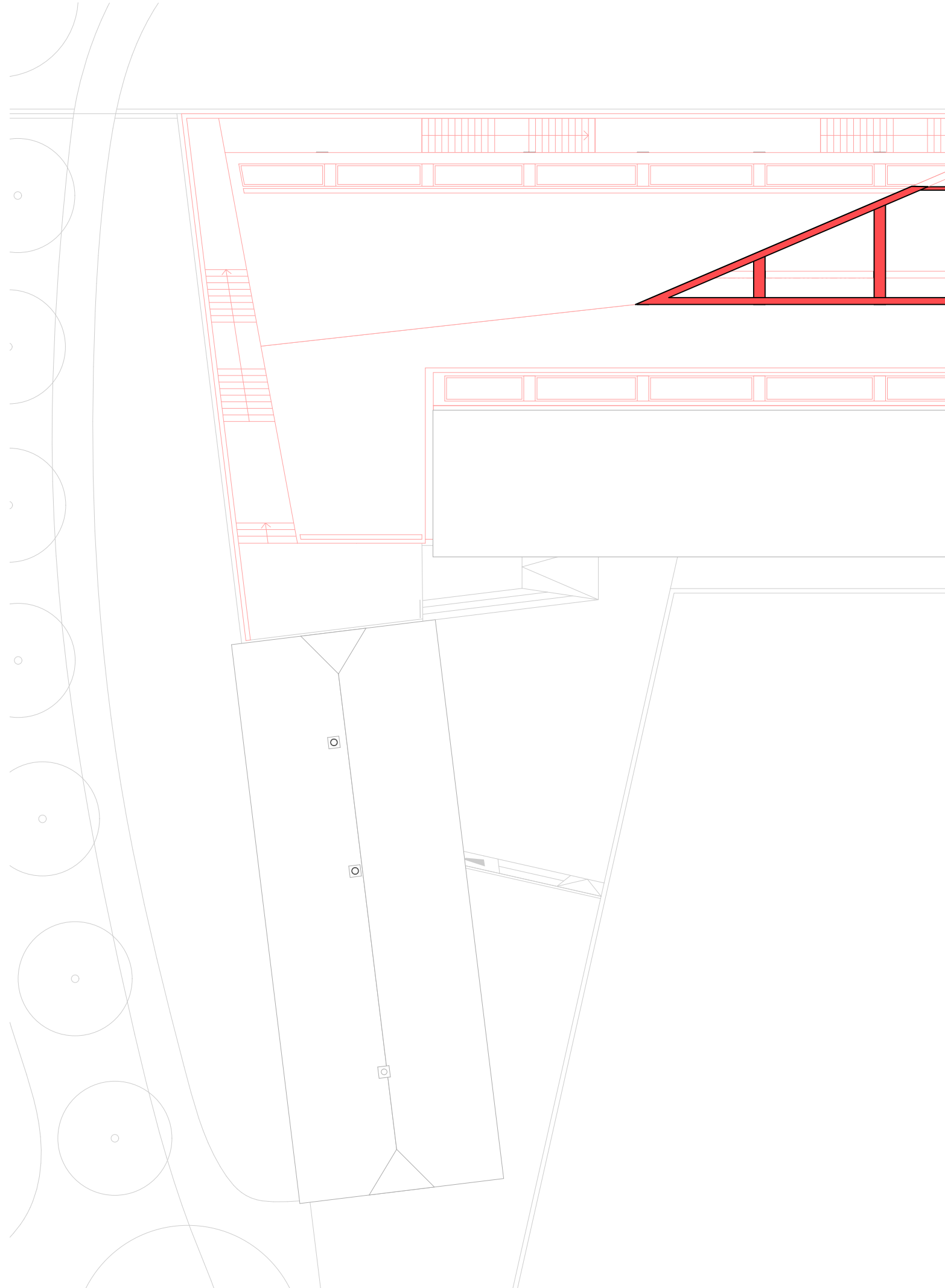

půdorys druhého patra M 1:200

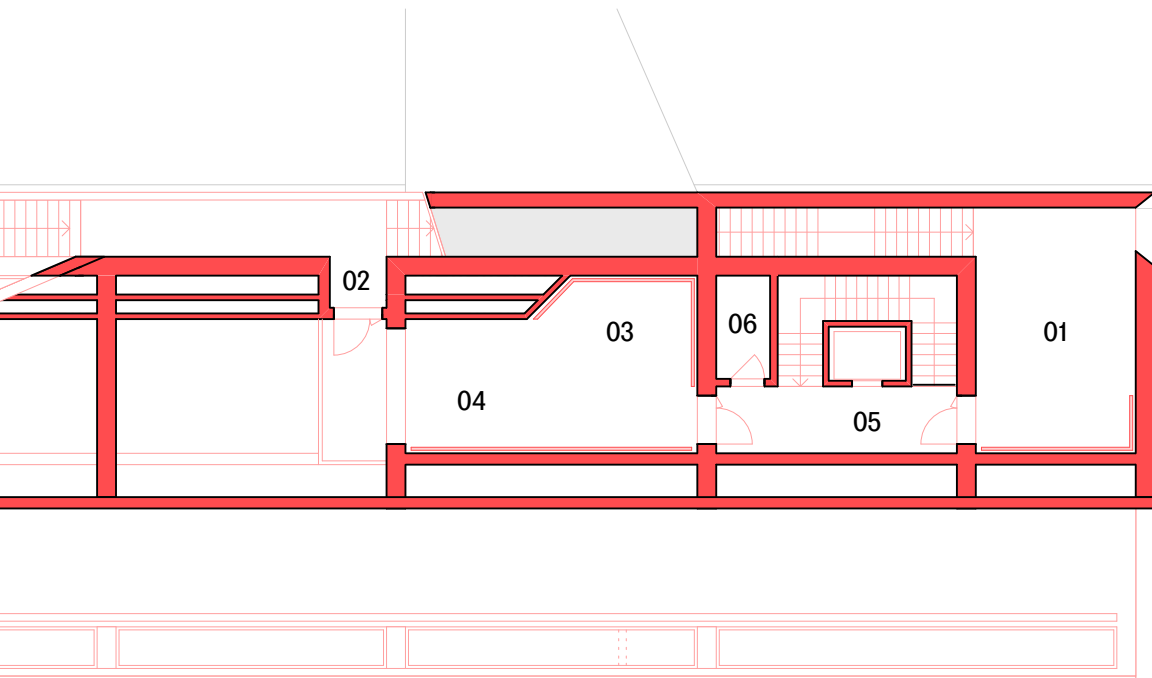

03	01	ZATÍM DOBRÝ	35,4 m ²
	02	ZASTÁVKA UČKRO	9,9 m ²
	03	OČIMA NEPŘÍTELE	35,2 m ²
	04	JDEME DÁL	15,3 m ²
			<hr/>
			95,8 m ²
	05	KOMUNIKAČNÍ JÁDRO	25,2 m ²
	06	ÚKLID/ INSTALACE	3,9 m ²

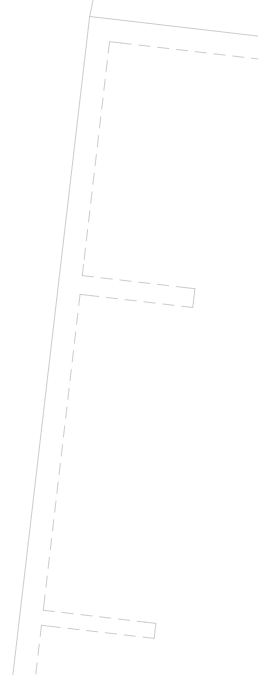
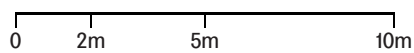

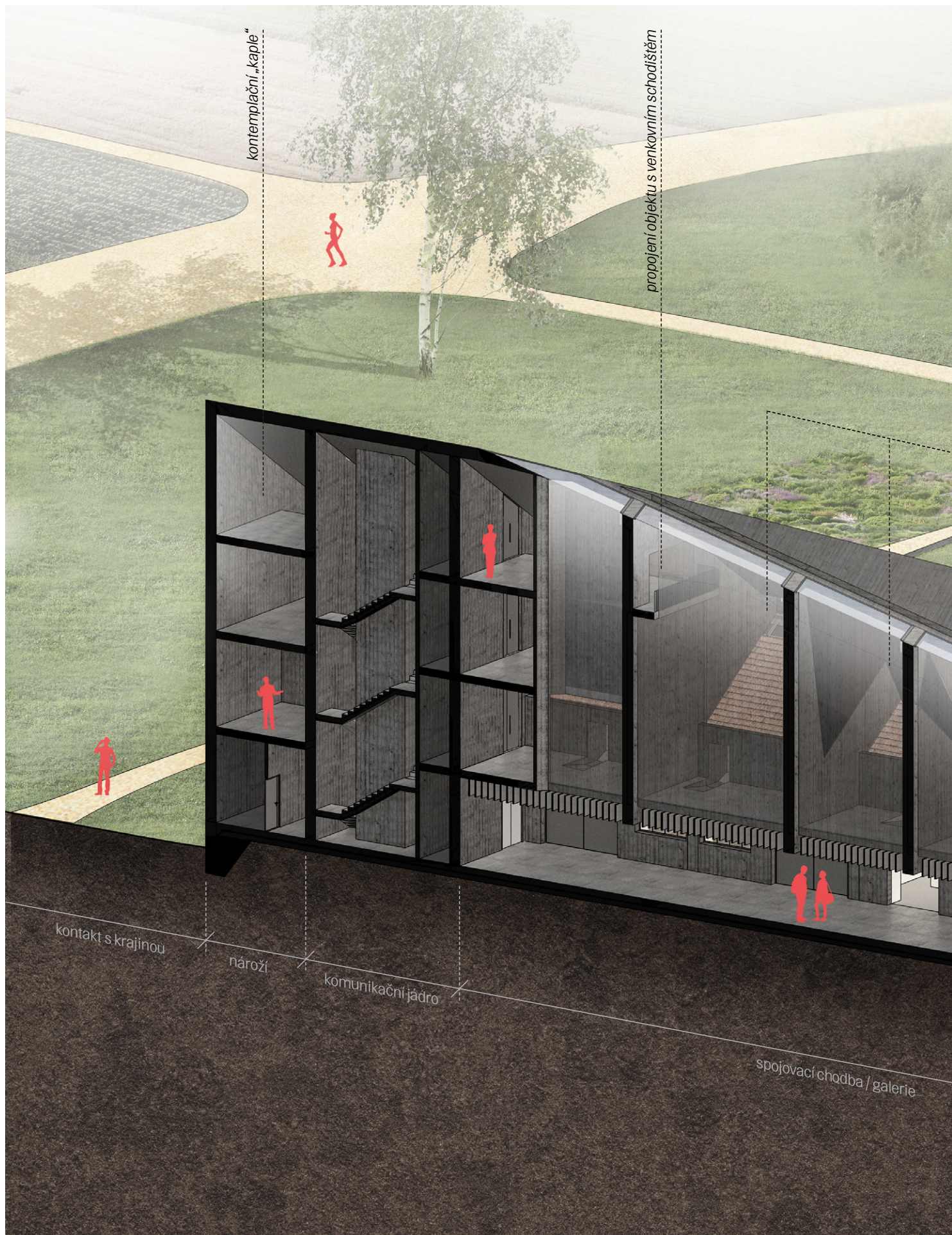

půdorys třetího patra M 1:200

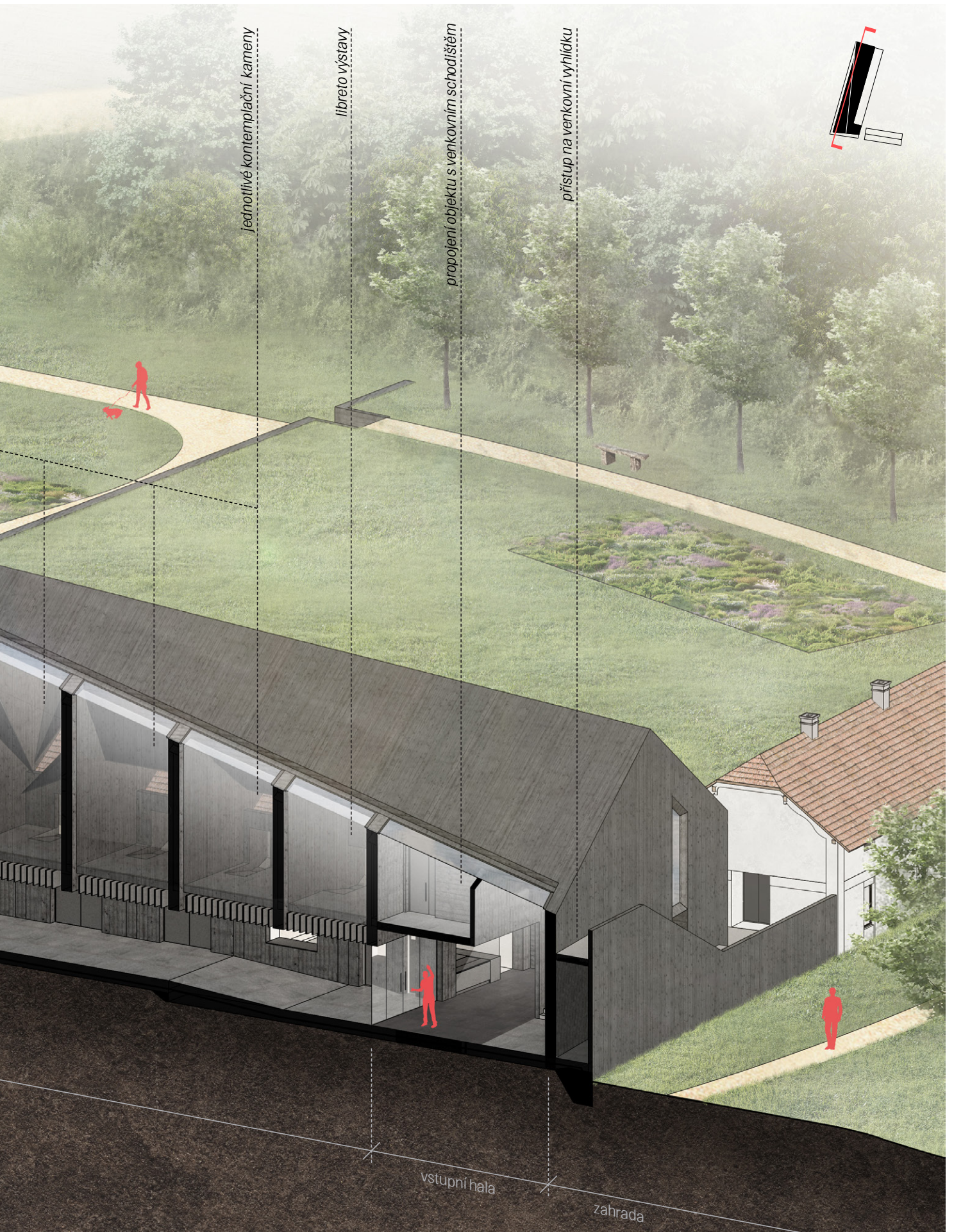

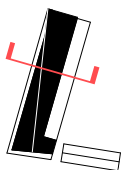
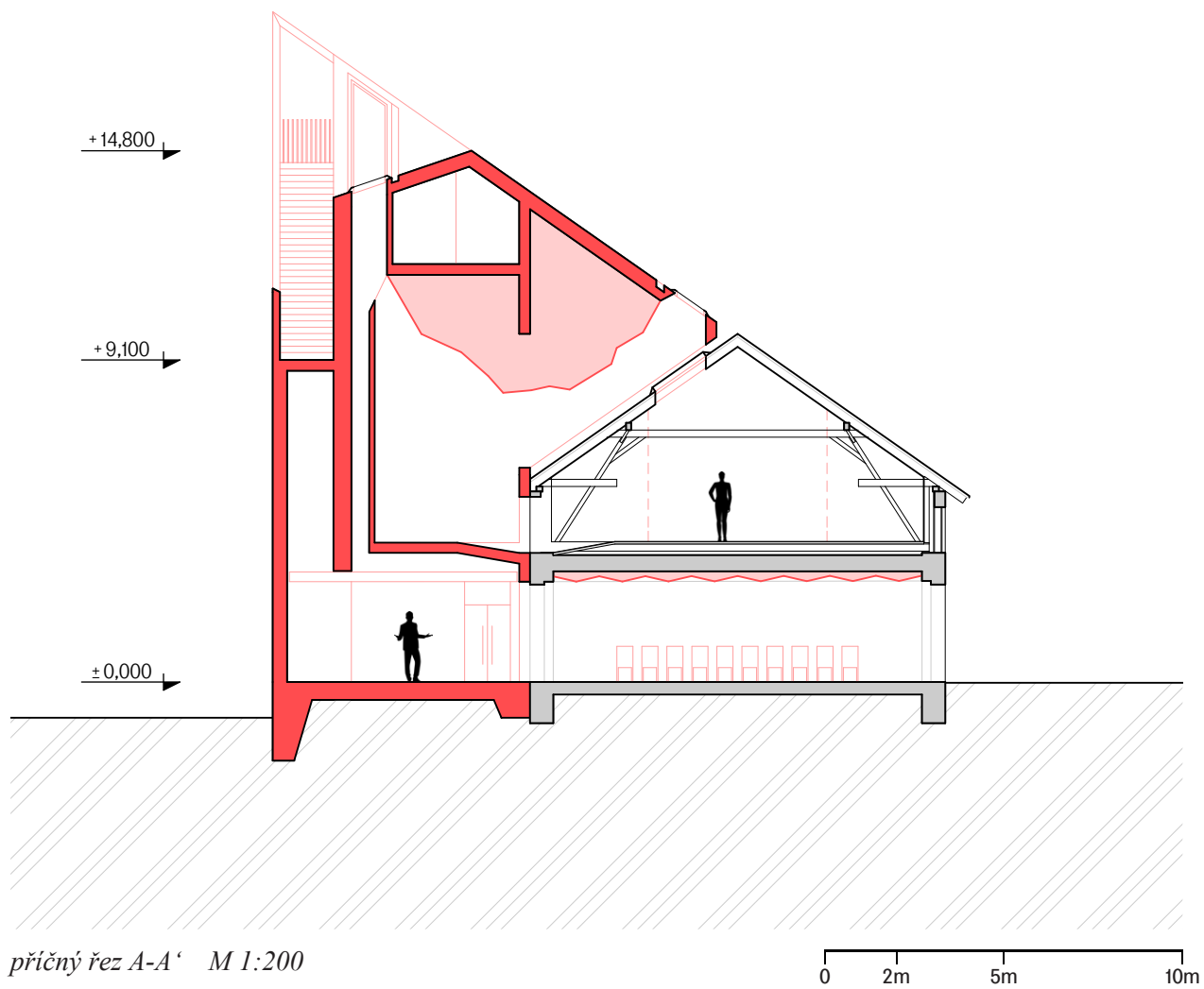
04	01	KONTEMPLAČNÍ „KAPLE“	27,7 m ²
	02	PŘÍSTUP Z VYHLÍDKY	-
	03	INTRO K PAMÁTNÍKU	14,2 m ²
	04	DOČASNÉ INSTALACE	17,5 m ²
			<hr/>
			59,4 m ²
	05	KOMUNIKAČNÍ JÁDRO	25,2 m ²
	06	ÚKLID/ INSTALACE	3,9 m ²

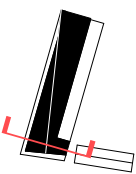
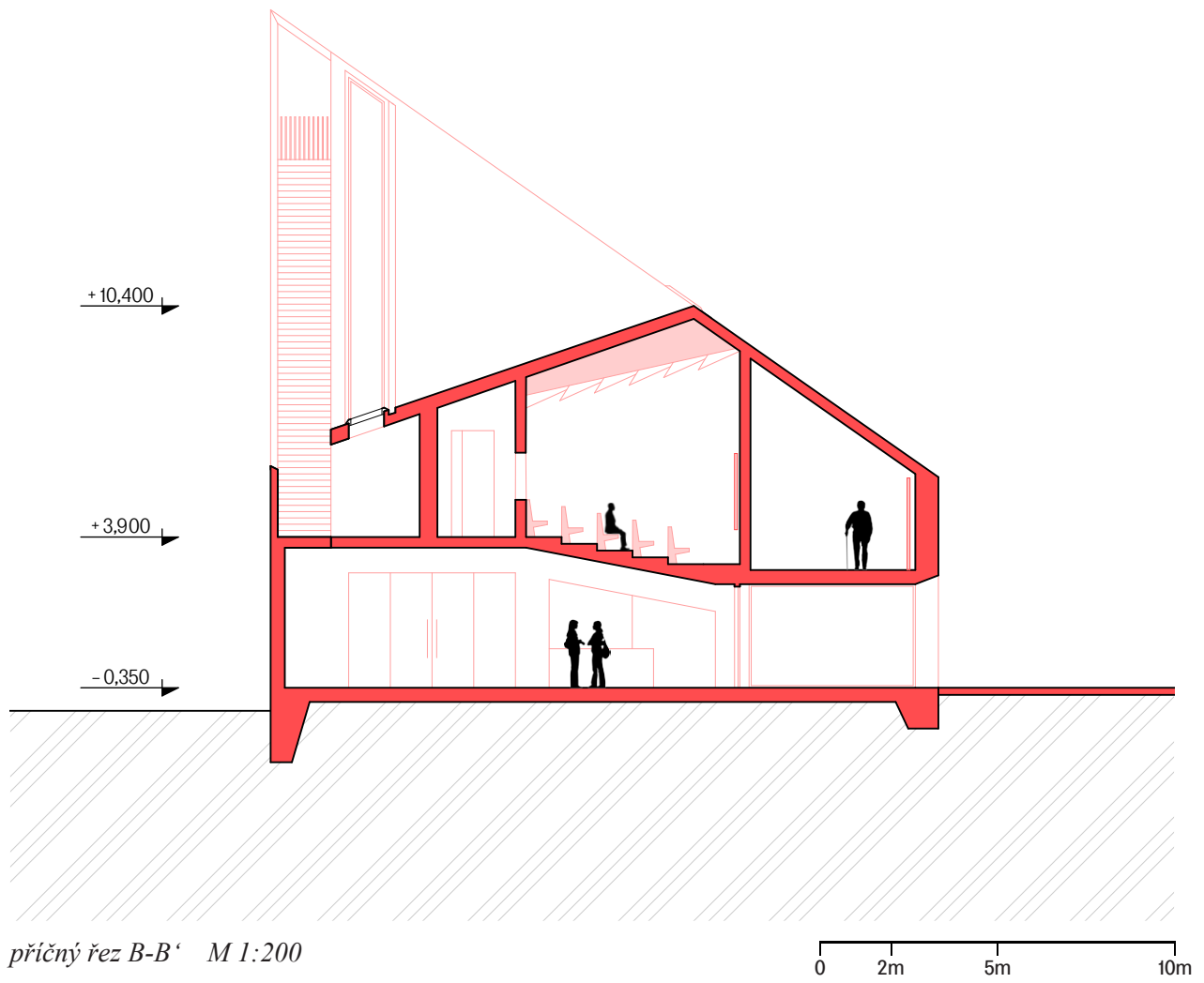

řezoperspektiva přístavbou památníku

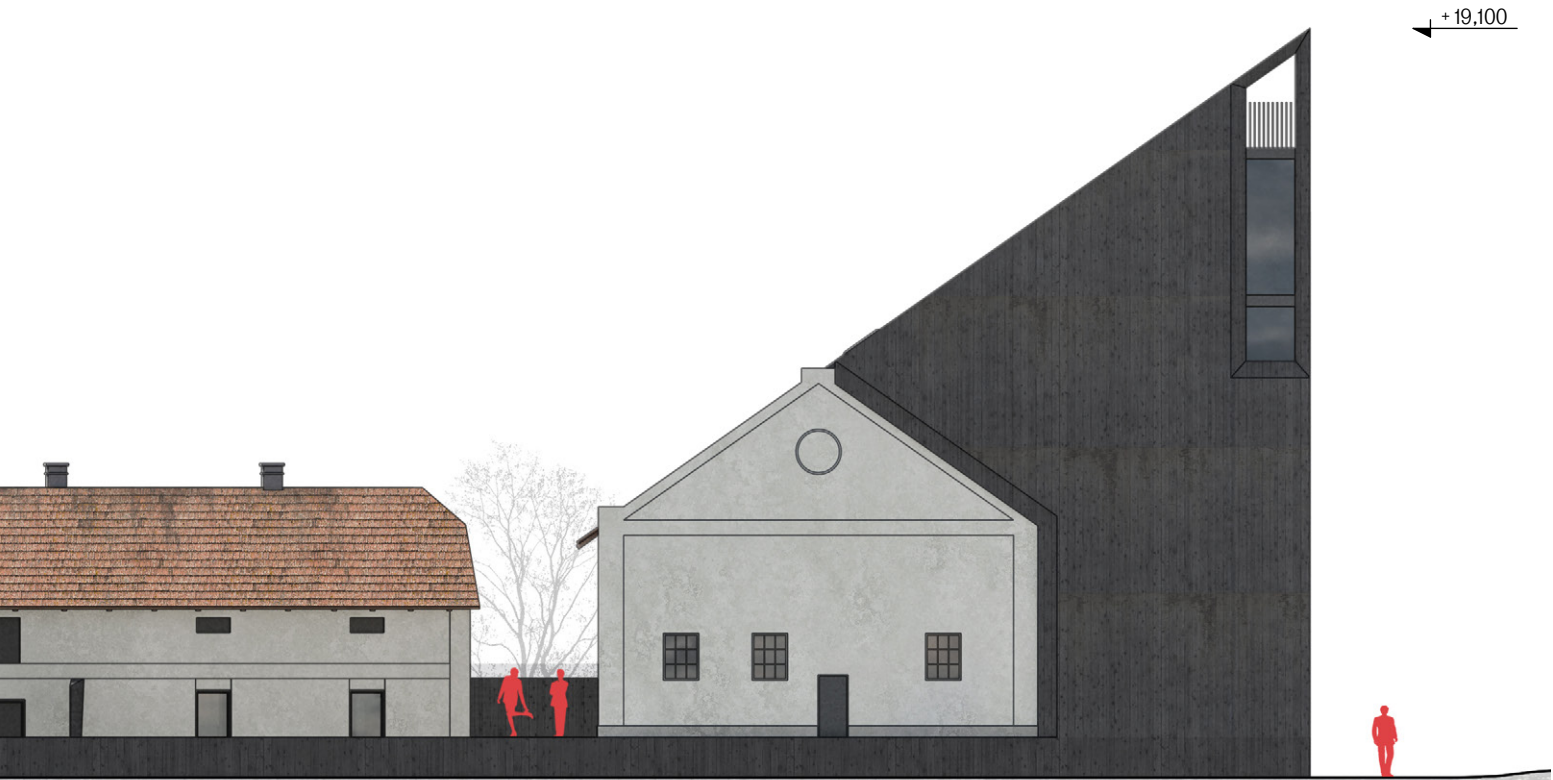

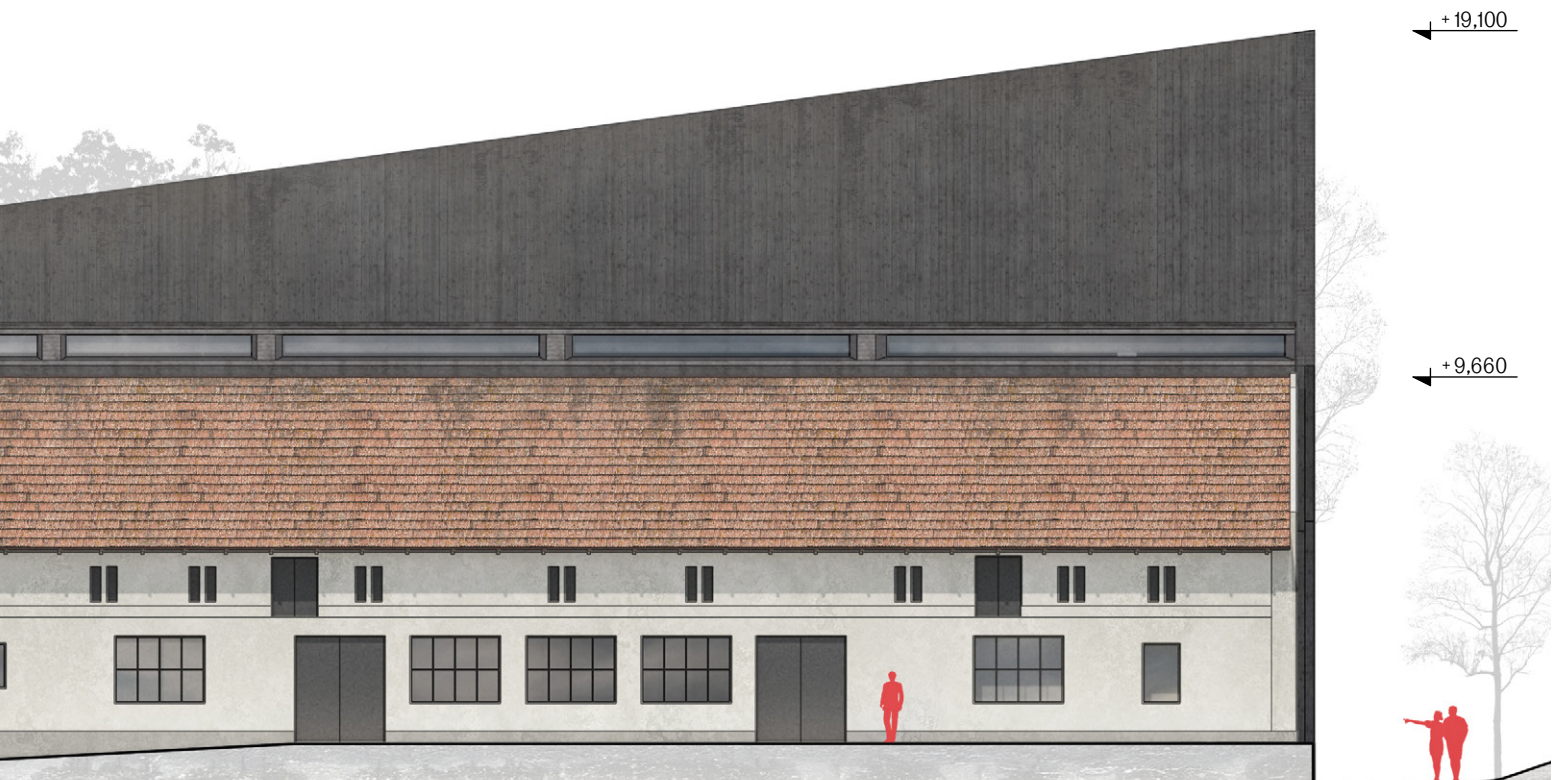
severní pohled ze záhumenní cesty M 1:200

východní pohled ze dvora M 1:200

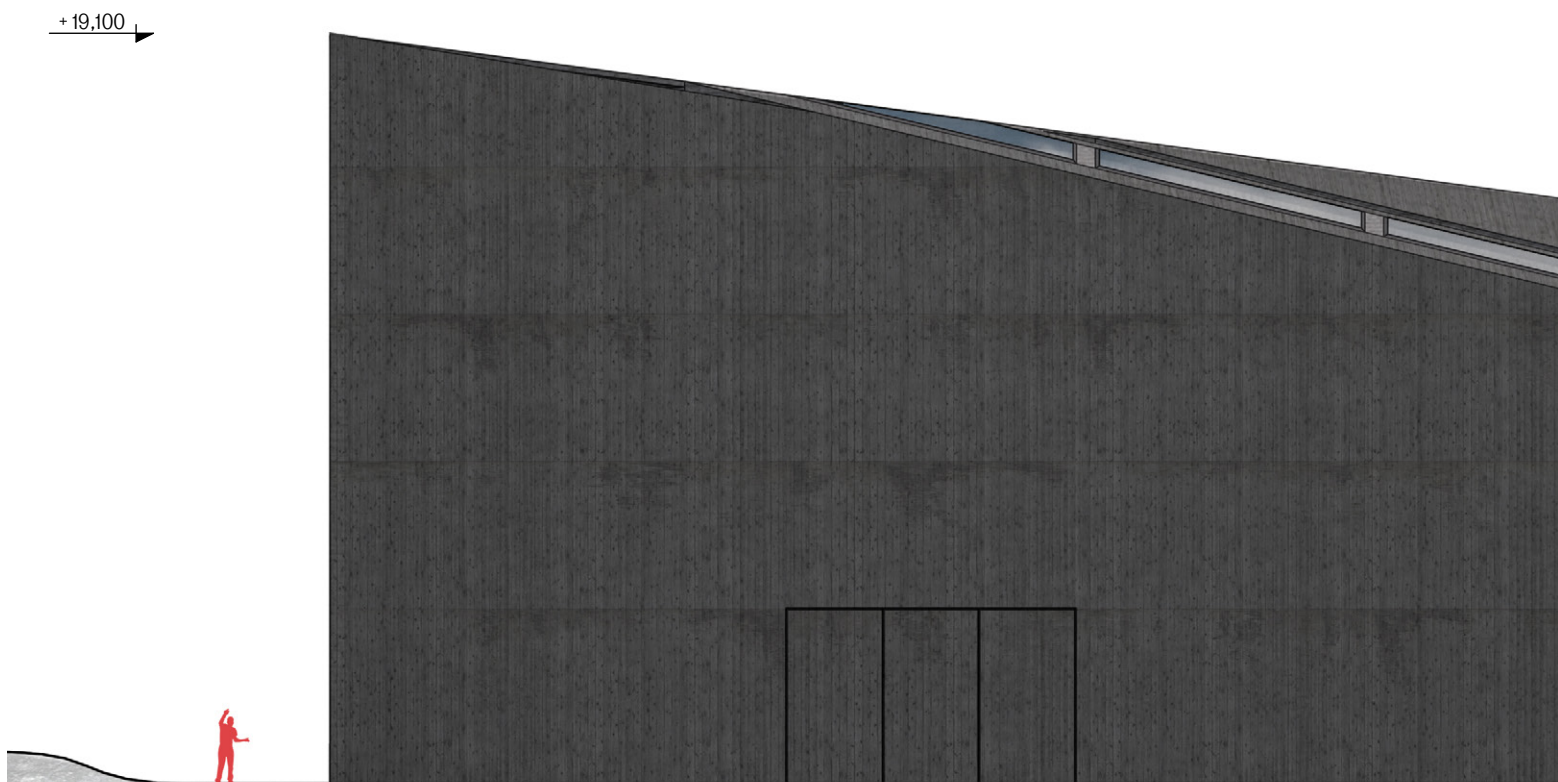
0 2m 5m 10m

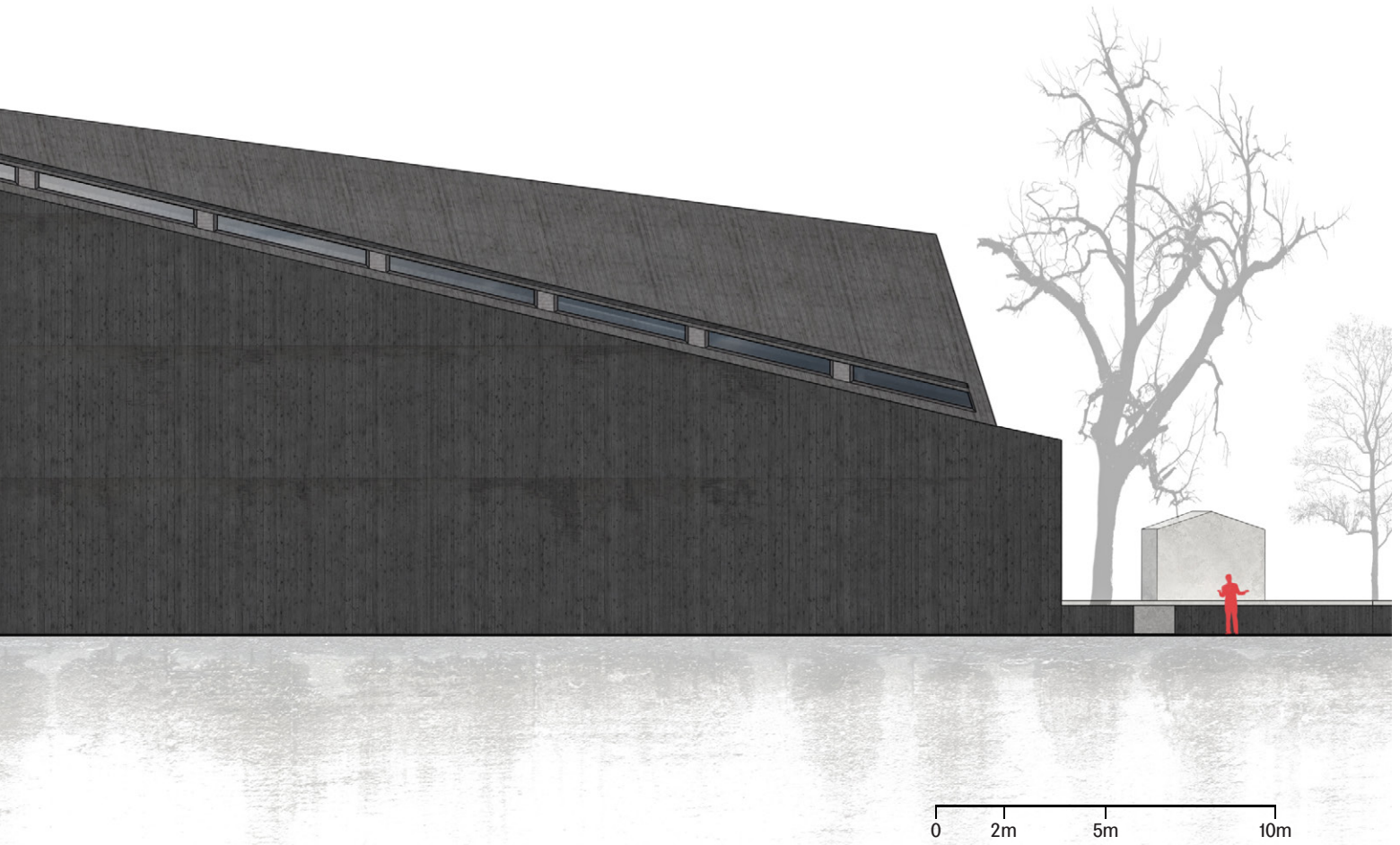
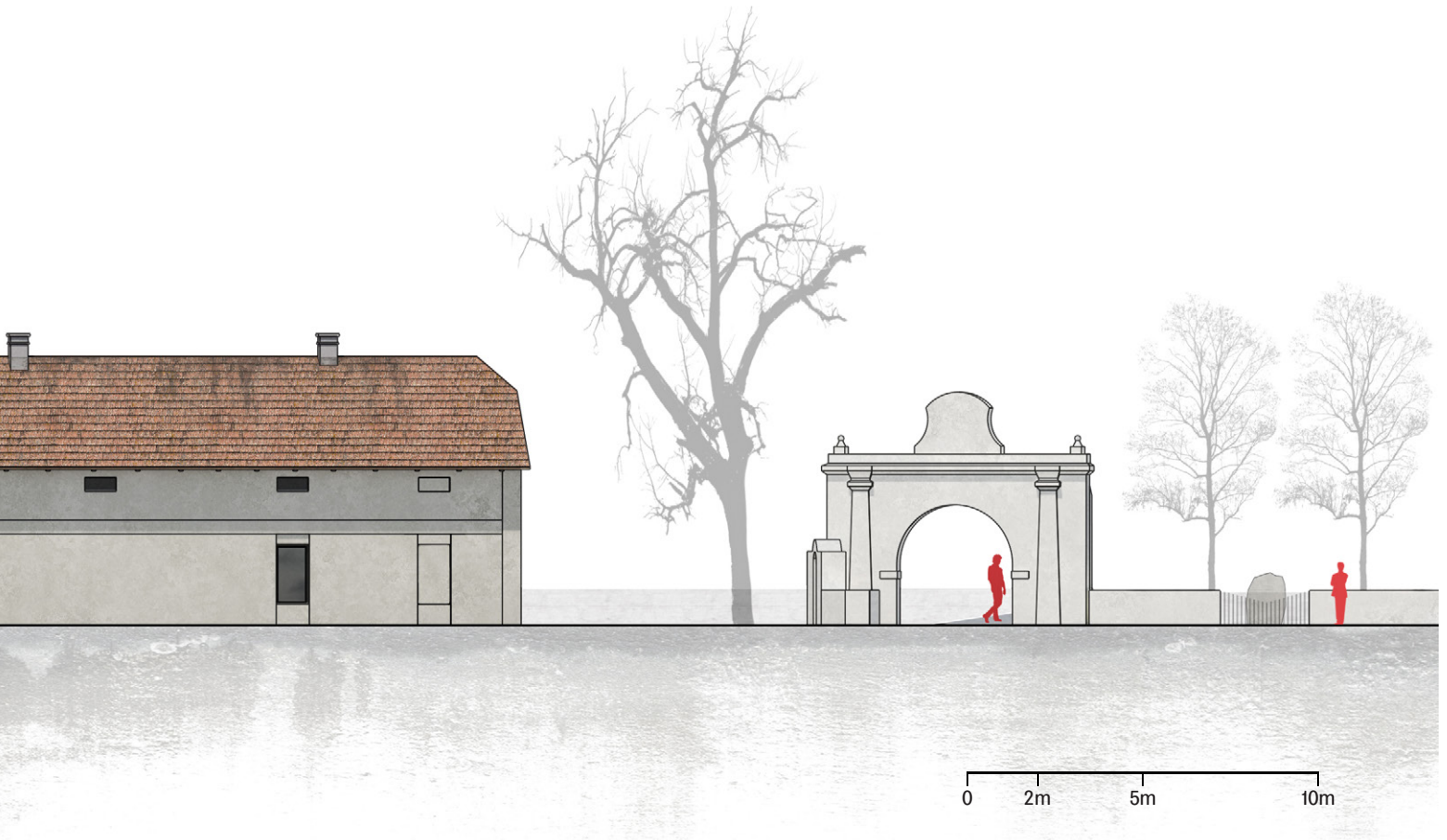
0 2m 5m 10m

jižní pohled ze vsi M 1:200

západní pohled od zemědělského areálu M 1:200

pohled na křižení vstupu, spojovací chodby a přístupu do stálé expozice

hlavní výstavní sál v podkrovi hospodářského objektu

28. dubna 1915 byl Mašín odveden a zařazen k c.k. pěšímu pluku 36, s kterým odjel na ruskou frontu. Zde 9. května 1915 u Sinkova přeběhl do ruského zajetí a 3. ledna 1916 se přihlásil do Československých legií. V letech 1916 až 1921 pak bojoval v Československých legiích v 1. československém střeleckém pluku. Podobně jako mnozí jiní legionáři přeběhl na pravoslaví, a v souvislosti s tím přijal jméno Vladimír, pod nímž byl uveden v dokumentaci legionářů. Během bojů byl několikrát raněn a několikrát vyznamenán (získal Vojenský řád sv. Jiří III. a IV. stupně a Kříž sv. Jiří, tzv. „Georgijevský kavalír“, všech 4 stupňů[5]). Bojoval v bitvách u Zborova, u Bachmače a na transsibiřské magistrále.

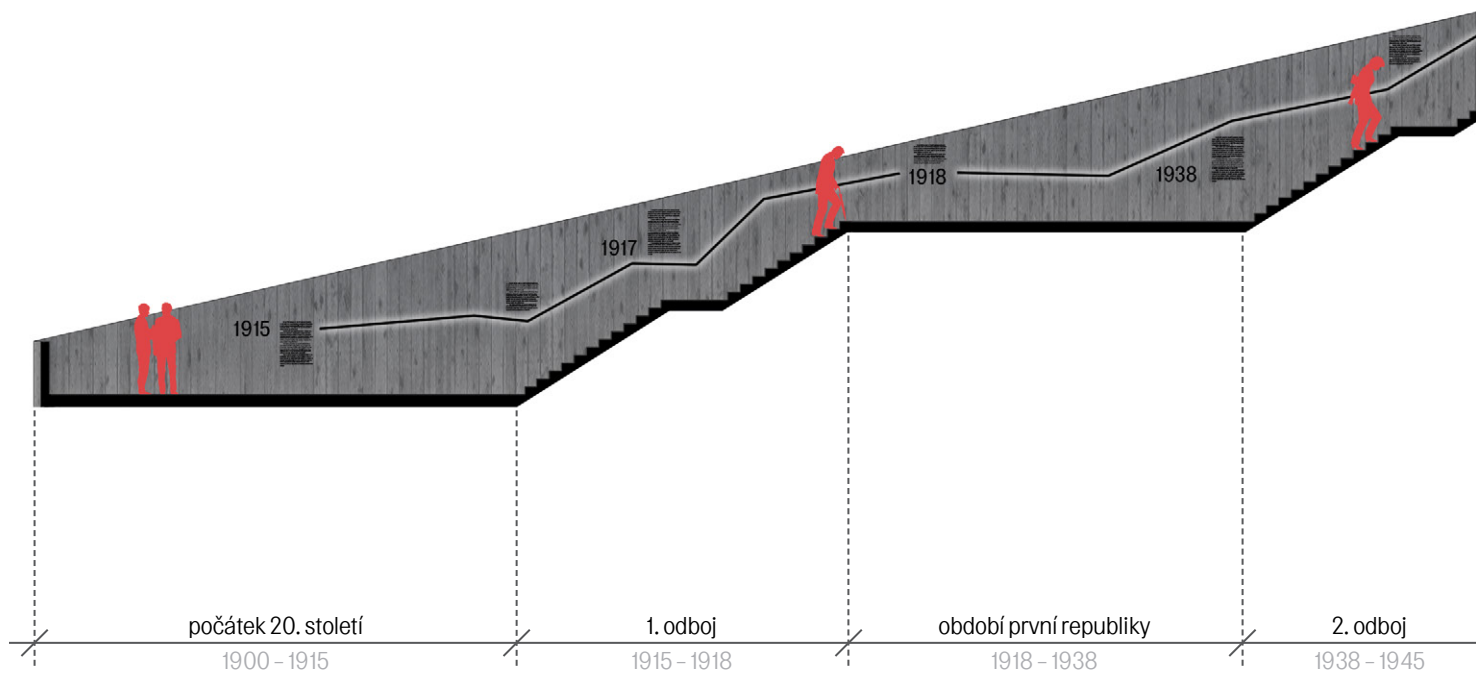

silueta památníku při pohledu ze dvora

počátek stoupaní po cestě na vyhlídku

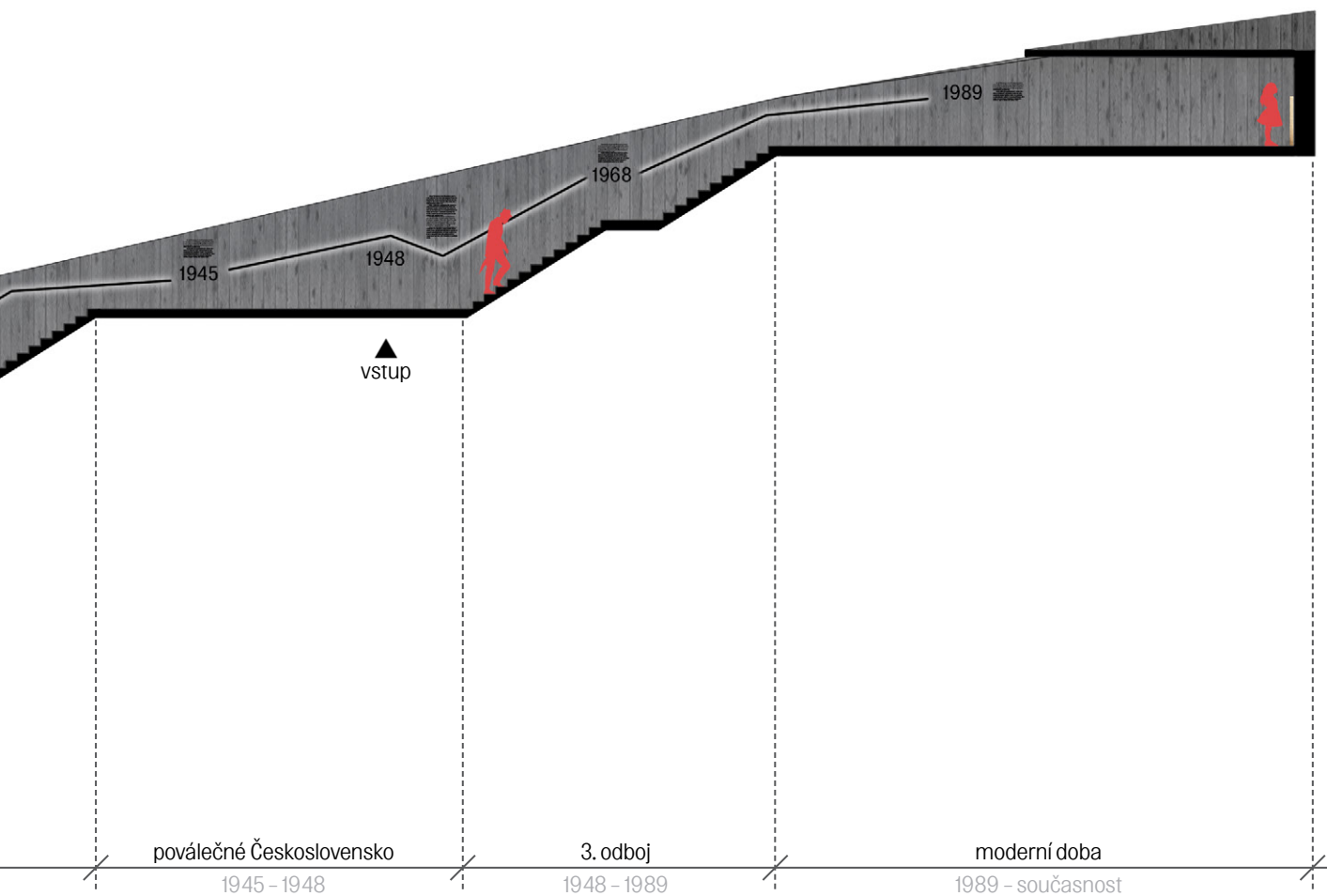

Cesta za svobodou

Při západní římse přístavby památníku je navrženo přímé schodiště vedoucí na vyhlídku, jež je umístěna v samotné špičce celého objektu. Její návrh je výsledkem hledání jasné a citlivé doplňkové funkce památníku, která by mohla dopomoci k větší návštěvnosti celého areálu.

Stoupání na vrchol vyhlídky je pojato jako cesta za symbolickou svobodou, jež je zakončena výhledem do otevřené krajiny – v současnosti však pouze do torza, jež z krajiny zbylo po zásazích do její tváře v průběhu 2. poloviny minulého století.

Během výstupu je návštěvník konfrontován s jednotlivými událostmi, jež ovlivňovali vznik odbojových aktivit v průběhu 20. století. Tato fakta jsou pak zasazena do časové osi, jež je vtištěna do boční stěny schodiště skrze negativ v bednění při samotné realizaci objektu. Výška okolních stěn je v průběhu cesty proměnlivá a výhledy do stran jsou tak střídavě omezené. Záměrně je tak symbolizována svoboda obyčejného člověka v dané době.

Vyhliídka

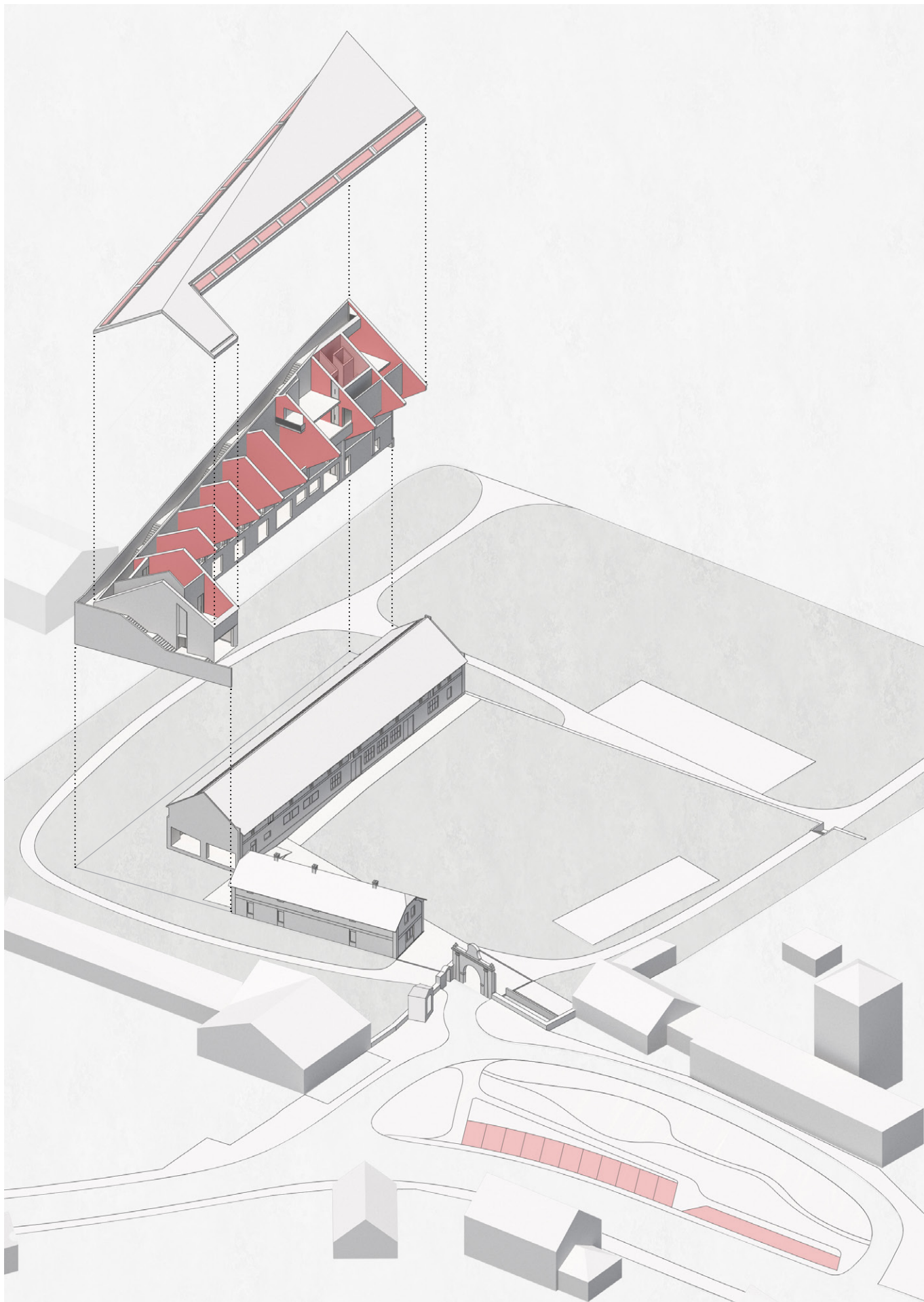
Časová osa je ve svém konci symbolicky ukončena rokem 1989, kdy ve své podstatě končí snažení 3. odboje a do naší vlasti se opět vrací proces budování svobody a demokracie. Poslední část vyhlídky je tak věnována prostoru, kde by se návštěvník mohl zamyslet nad současným vývojem společnosti a při tom reflektovat události, s nimiž se během svého stoupání seznámil.

Celá cesta je zakončena opticky otevřeným zábradlím, jež zesiluje dojem z nastoupané výšky. Přetažená špička betonová konstrukce jednak slouží k zarámování výhledu ale je také symbolickým zobrazením toho, že naše svoboda nemusí být vždy samozřejmostí a při neopatrném zacházení může být narušena.

V horní části schodiště se návštěvníkovi naskýtá možnost vstoupit do památníku. Nasát jeho vnitřní atmosféru a plynule tak navázat na poznávání jeho obsahu a skrytých symbolů.

výhled na bezbřehý horizont z vrcholu vyhlídky

rozložený axonometrický pohled

Konstrukční řešení

Objekt přístavby čerpá ve svém dispozičním a provozním řešení z kontrastu a těsné blízkosti s hospodářským objektem. Nejinak je tomu v konstrukčním řešení, kdy je statika budovy řešena nezávisle. Jak staticky tak ideově je objekt doslova založen na betonových konstrukcích, v pohledových místech černě probarvených. Počínaje zakládáním, které je v kontaktu se sousedním objektem řešeno tzv. „milánskou stěnou“ z vyztužených betonových pilot. Tato konstrukce slouží jak k roznesení zatížení pod úroveň sousedního objektu tak k jeho podchycení a stabilizaci.

Hlavním nosným prvkem přístavby jsou příčné rámové železobetonové konstrukce. Jejich osové rozestupy jsou z části určeny dispozičními nároky hospodářského objektu a z části jsou doplněny do gradujícího rytmu. Na těchto nosnicích jsou pak dále uloženy jak stropní tak střešní železobetonové desky.

Hydroizolace objektu je v základech řešena konstrukčním vodostavebním betonem. Ve střešní konstrukci pak v nezateplených částech pouze hydrofobní stěrkou a samotnou tlušťkou konstrukce. V zateplených provozech pak sendvičovou konstrukcí.

Požární řešení

Z hlediska požární bezpečnosti bylo nutné vyřešit způsob úniku ze schodiště vedoucího na vyhlídku a ze samotné přístavby, jejíž délka dosahuje téměř 60 metrů. Pro takto dlouhé požární úseky bylo nutné zajistit dva směry úniku. K tomuto účelu slouží především komunikační jádro, jež obsahuje nejen schodiště ale také požární evakuační výtah. Tato úniková cesta v přízemí ústí do západní fasády, kde je umístěn nouzový východ. Tento směr úniku (skrze objekt) slouží také při nouzové evakuaci ze schodiště vedoucího na vyhlídku. To je ve dvou místech propojeno s vnitřním provozem budovy. Dalším momentem je řešení evakuace osob z přednáškového sálu. Tento problém je eliminován přímým propojením sálu s exteriérem, které koresponduje s koncepcí vnitřního provozu.

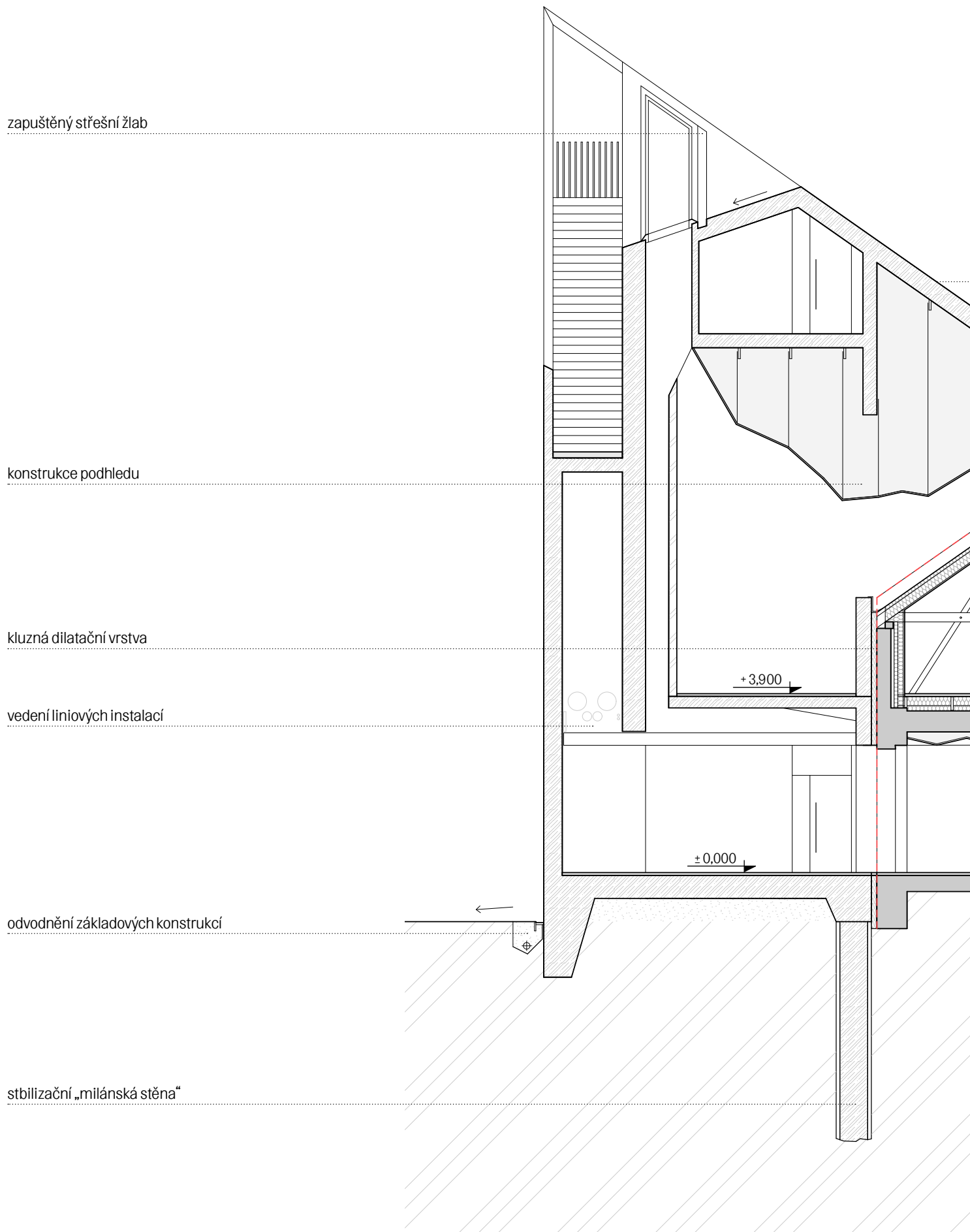
Technické zařízení objektu

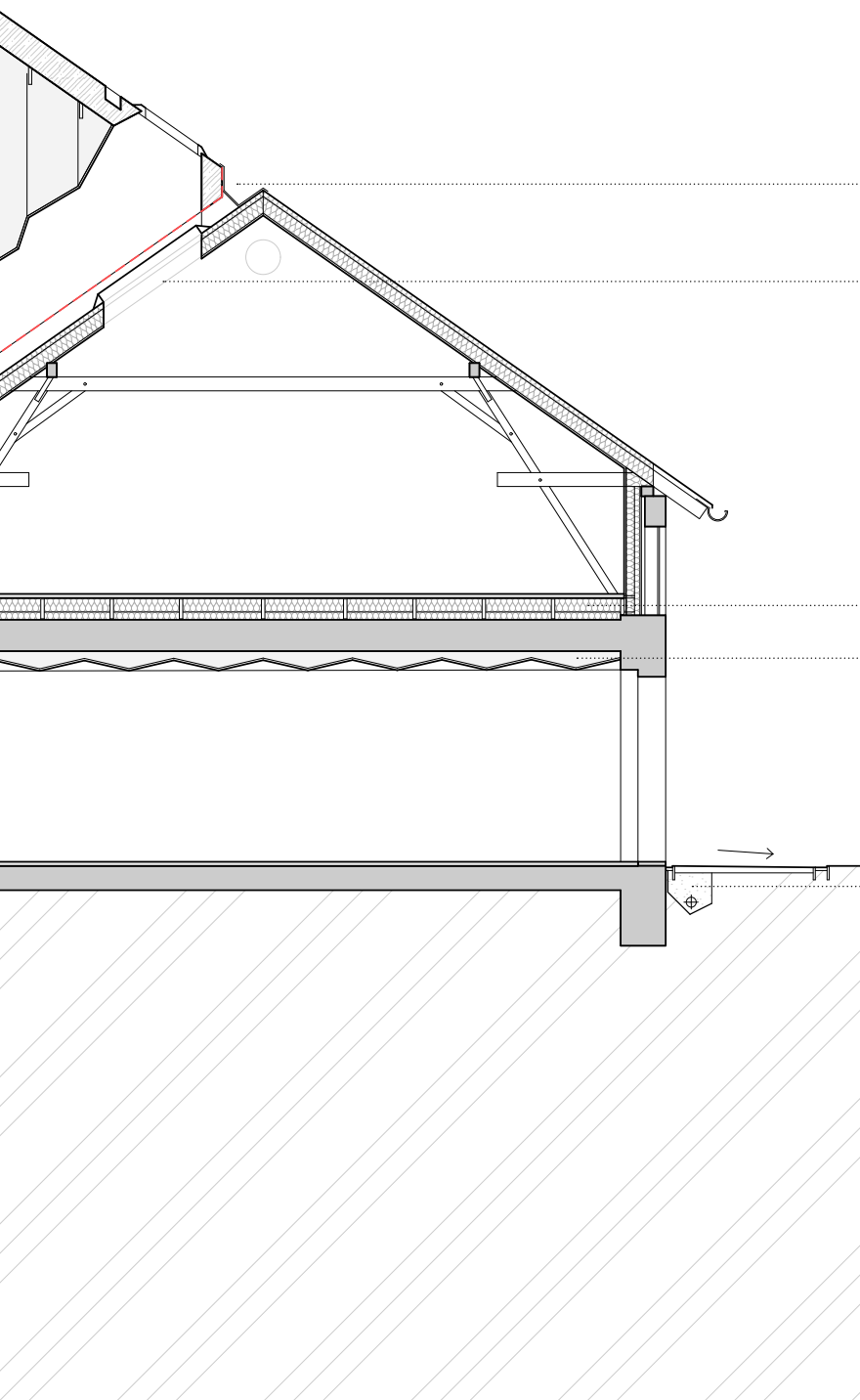
Vnitřní prostředí objektů lze prakticky rozdělit na tři základní provozní zóny. Prostory vytápěné, temperované nebo pouze odvětrávané. Provozy, které počítají s dlouhodobým pohybem návštěvníků či zaměstnanců, jako například podkroví hospodářského objektu, vstupní hala, sál či workshopová dílna, jsou zatepleny a vytápěny. Hlavním zdrojem jsou tepelná čerpadla země-voda, jež získávají energii ze zemních vrtů v západní části pozemku. Prostory, jakými jsou například spojovací chodba či prožitkové kameny jsou pouze temperovány, neboť jejich ideový koncept je mimojiné založen na kontrastu vnitřních prostředí. A to nejen prostorových, materiálových ale také klimatických. Posledním typem jsou provozy pouze odvětrávané, jejichž zástupce je především rodný dům. Ten je uvažován jako volně přístupný, bez specifického provozního zázemí a obsahuje pouze věcné výstavní prostory, o jejichž provozu se dá přemýšlet jako o sezónním.

Zásobování objektu vodou je zajištěno z vlastních vrtů na pozemku. Zacházení se splaškovými vodami je vzhledem k absenci kanalizačního řádu provizorně řešeno žumpou. Dešťové vody ze střech jsou svedeny do akumulační nádrže s přepadem, který v případě naplnění ústí do retenčního jezírka umístěného v jižní části pozemku. Se zpětným využíváním dešťovky je uvažováno pro údržbu zahrady v areálu.

Dopravní koncepce

Hlavním přístupovým bodem do areálu byla, je a nadále zůstává vjezdová brána. Ta je, stejně jako celý areál, primárně určena pro pohyb pěších a sekundárně pak pro nejnutnější zásobování. Jak návštěvnícká, tak provozní doprava v klidu je řešena v rámci přílehlé návsi. Vzhledem k tomu, že se nejedná o pozemek v majetku rodiny Mašínů, je uvažováno s částečnou participací na revitalizaci tohoto významného veřejného prostoru obce. Je v zájmu jak obce tak provozovatele památníku, aby došlo k naplnění požadavků obou stran. V rámci těchto záležitostí je zde navržena lišta 11 šikmých parkovacích stání pro osobní automobily a 1 podélné stání pro autobus. Dále jsou u vjezdové brány umístěny stojany na kola pro návštěvníky z řad cyklistů.

hydrofobní stěrkou úpravená střešní deska

sekundární střešní žlab

pásové okno vložené do stávajícího střešního pláště

zateplení podkroví

nově navržený pohled v prostorách sálu

odvodnění základových konstrukcí

První československý odboj bylo odbojové hnutí Čechů a Slováků během první světové války, jehož cílem bylo svržení Rakousko-Uherska a vytvoření samostatného československého státu. V čelo odboje staly dva důležité orgány. Tím prvním byl pro domácí odboj Národní výbor československý, v zahraničním odboji působila Československá národní rada. Hlavními představiteli československého zahraničního odboje byli Tomáš Garrigue Masaryk, Milan Rastislav Štefánik a Edvard Beneš, kteří se soustředili na naklonění si představitelů Dohody a tvoření zahraničních československých vojenských jednotek, které byly později známy jako československé legie.

pohled na památník z poslední zastávky naučné stezky

pohled na předprostor vstupu do památníku a na přilehlou vyhlídku

Reflexe

Výsledný návrh PAMÁTNÍKU TŘÍ ODBOJŮ je mou konkrétní odpovědí na jinak velmi komplexní a složité téma, jakým tvorba v této specifické architektonické disciplíně bezesporu je. Tato práce pro mne byla první zkušeností s tak náročným a hlubokým zadáním, které se ve svém záběru dotýká celé řady dalších oborů lidského snažení, než se kterými architektura zpravidla pracuje.

Důležitým momentem pro budoucí správné rozhodování bylo důsledné studium historického a společenského kontextu. Svou práci jsem se pokusil vyjádřit ke všem klíčovým úhlům pohledu na tvorbu památníku jako takového. Zkoumal jsem jeho vztah s krajinou, obcí, návštěvníkem, náhodným pozorovatelem či se sebou samotným. Můj projekt byl po celou dobu veden snahou, vytvořit výrazný ale zároveň citlivý zásah, který by dokázal silným způsobem upozornit na závažnost svého obsahu, stejně jako by dokázal člověku dostatečně otevřít mysl pro zamyšlení se nad událostmi dávno minulými a jejich vztahu k současnosti.

Navržené řešení je ve své podstatě velmi citlivé. Vyjadřuje se jak v měřítku krajiny - formou naučné stezky, urbanismu - ve vztahu k obci a ke krajině, architektury samotné stavby, tak v detailu, který je zaměřen na zacházení s psychologíí člověka v rámci procesu vzpomínání.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Michael Baroch
datum narození: 31.01.1993
akademický rok / semestr: 2017/18 / letní semestr
obor: Architektura a Urbanismus
ústav: Navrhování staveb I
vedoucí diplomové práce: Ing. arch. Tomáš Hradečný
téma diplomové práce: Památník tří odbojů v Lošanech

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Téma památníku tří odbojů reaguje na mimořádnou situaci, kdy celou moderní historii Československé i České republiky lze číst prostřednictvím osudů jedné selské rodiny a jejích souputníků. Zadáním projektu je návrh obnovy statku jako místa uchování paměti připomínajícímu podmínky vzniku a života tří odbojů. Smyslem návrhu by mělo být vytvoření důstojného prostoru, který umožní seznámení mladé generace i veřejnosti s částí naší historie, a zároveň prostředí podněcujícímu k vzdělávání a přemýšlení o významu pojmů jako je svoboda, vlastenectví, národní hrdost, identita, smrt.

2/ Stavební program

AREÁL STATKU

- zachování (obnova) rodného domu generála Josefa Mašína
- expozice věnovaná historii a podmínkám vzniku 1., 2. a 3. odboje
- víceúčelový prostor pro pořádání seminářů, projekcí, přednášek
- prostory provozního zázemí včetně možnosti bydlení správce

ŠIRŠÍ VZTAHY

- vztah k návsí a okolním objektům
- dnes neexistující objem bývalých stodol ukazuje jizvu v celkové kompozici dvora – návrh by se měl vyjádřit k možnému způsobu řešení této plochy
- roztroušené pozemky v katastru obce nejsou v krajině čitelné, ale představují hodnotu, z které statek žil a v budoucnu by měl žít památník – návrh by se měl pokusit nově definovat vztah statku a pozemků

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

Situace širších vztahů	M 1:5000
Situace celková	M 1:750
Půdorysy	M 1:250
Řezy, Pohledy	M 1:250
Vizualizace	
Autorský text	

Možno upravit po domluvě s vedoucím DP

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Portfolio
Poster
Model

Datum a podpis studenta 26. 02. 2018

Datum a podpis vedoucího DP

26. 2. 2018

Datum a podpis děkana FA ČVUT

26. 2. 2018

registrováno studijním oddělením dne

26. 2. 2018

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Michael Baroch
AR 2017/2018, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) **PAMÁTNÍK TŘÍ ODBOJŮ V LOŠANECH**

(AJ) **THREE RESISTANCE MEMORIAL IN LOŠANY**

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	Ing. arch. Tomáš Hradečný	Ústav: Navrhování staveb I
Oponent práce:	Mgr. Martina Lehmannová	
Klíčová slova (česká):	Odboj, Mašinovi, památník, muzeum, edukace, paměť	
Anotace (česká):	<i>Téma památníku tří odbojů reaguje na mimořádnou situaci, kdy celou moderní historii Československé i České republiky lze číst prostřednictvím osudů jedné selské rodiny a jejích souputníků. Návrh se zabývá obnovou rodinného statku jako místa uchování paměti připomínajícímu podmínky vzniku a života tří odbojů. Hlavním smyslem bylo vytvoření důstojného prostoru, který umožní seznámení mladé generace i veřejnosti s částí naší historie, a zároveň prostředí podněcujícímu k vzdělávání a přemýšlení o významu pojmů jako je svoboda, vlastenectví, národní hrdost, identita, smrt.</i>	
Anotace (anglická):	<i>The subject of the Three Resistance Memorial responds to the extraordinary situation where the whole modern history of Czechoslovakia and the Czech Republic could be read through the fate of the single peasant family and its companions. The proposal deals with the restoration of the family farmhouse as a place of memory preservation, commemorating the conditions of the origin and life of three resistance movements. The main purpose was to create a dignified space that will enable the young generation and the public to become acquainted with part of our history, and an environment stimulating education and reflection of the meaning of phenomena such as freedom, patriotism, national pride, identity, death.</i>	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 21. 5. 2018

podpis autora-diplomanta

Poděkování

Děkuji Kláře a Tomáši Hradečným za jejich inspirativní vedení během uplynulého roku. Děkuji také za jejich práci, díky níž se nám otevřela možnost k zamyšlení se nad takto významným a komplexním tématem.

Velice rád bych touto cestou poděkoval svým rodičům za jejich neutuchající podporu a péči během celé doby studia. Bez vás bych tato slova nikdy nemohl psát a dobře to vím.

Poděkování patří také všem, se kterými jsem měl možnost tento projekt konzultovat, diskutovat o jeho aspektech a neustále jej tak posouvat k, doufejme, zdárnému cíli. A v neposlední řadě děkuji všem lidem, jež se svou prací podíleli na přípravě a následném studiu tohoto komplikovaného tématu.

Zdroje

CASEY, E.S., *Public memory in place and time. Public Memory. University of Alabama Press, 2004*
KALVODA, Josef, *Genese Československa, Panevropa – Praha 1998, ISBN 80-85846-09-8*
KALVODA, Josef, *Role Československa v sovětské strategii, Dílo, Kladno, 1999; ISBN 80-902530-1-6*
NOVÁK, Jan, *Zatím dobrý - Mašínovi a největší příběh studené války, nakladatelství Petrov, 2004*
PADEVĚT, Jiří, *Tři králové: Odbojová činnost legendární skupiny a vysílací místa Sparta I a Sparta II, nakladatelství Academia 2017, ISBN 978-80-200-2677-4*
PROCHÁZKA, Jaroslav, *Sestupme ke kořenům, příspěvek ke kronice rodu Mašínů, nakladem místního národního výboru v Lošanech u Kolína, 1947*
RAMBOUSEK, Ota, *Jenom ne strach (Výprávění C. Mašína), Nezávislé tiskové středisko, Praha 1990*
Sdružení autorů, Manuál monumentu, Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2016

VADAS Martin, *Země bez hrdinů, země bez zločinu, dokumentární film, 1995*

Diskuze se Zdenou Mašínovou na téma historie odboje a její rodiny, 9.10.2017 Olomouc
Přednáška s Petrem Blažkem na téma moderní památníky a historická muzea, 16.10.2017 FA ČVUT

Odkazy

- (1) <http://www.losany.cz/fotografie/losany-a-losanky/>; dostupné k [10.3.2018]
- (2) https://zpravy.idnes.cz/soud-nevratil-masinum-rodinny-statek-d83-/domaci.aspx?c=A140206_211544_domaci_cen; dostupné k [7.4.2018]
- (3) https://www.denik.cz/z_domova/legionare-by-v-rusku-melo-pripominat-az-50-pomniku-20140824.html; dostupné k [15.4.2018]
- (4), (5), (6) <https://www.info.cz/magazin/tri-kralove-z-odboje-se-povazovali-spise-za-musketyry-nacistum-se-vysmivali-do-oci-a-padli-se-cti-26372.html>; dostupné k [17.4.2018]
- (7), (8), (9) NOVÁK Jan, *Zatím dobrý - Mašínovi a největší příběh studené války, nakladatelství Petrov, 2004*
- (10), (11), (12) NOVÁK Jan, *Zatím dobrý - Mašínovi a největší příběh studené války, nakladatelství Petrov, 2004*
- (13), (14) <http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html> - upravené
- (15) Archdaily, 2018. [online], volný překlad, [cit. 2.2.2018]; dostupné z: <https://www.archdaily.com/872450/museum-of-the-second-world-war-studio-architektoniczne-kwadrat>
- (16) <http://www.zavoralarchitekt.cz/PAMATNIK-JANA-PALACHA-Palach-Memorial>
- (17) Archiweb, 2018. [online], Židovské muzeum v Berlíně, [cit. 2.2.2018]; dostupné z: <https://www.archiweb.cz/b/zidovske-muzeum-v-berline>
- (18) https://cs.wikipedia.org/wiki/Národn%C3%AD_památn%C3%ADk_II._světové_války

